

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Regionální a politická geografie

Barbora Holinková

MEZINÁRODNÍ OBCHOD S KOKAINEM SE ZAMĚŘENÍM NA EVROPSKÝ SPOTŘEBITELSKÝ TRH

International cocaine trade with focus on European consumer market

Diplomová práce

Praha 2011

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Josef Novotný, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 22.8.2011

Za cenné rady děkuji RNDr. Josefu Novotnému, Ph.D.

OBSAH

Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh.....	6
Seznam použitých zkratk.....	7
ABSTRAKT.....	8
1 ÚVOD.....	9
2 OBECNÁ VÝCHODISKA A METODIKA PRÁCE.....	11
2.1 Obecná východiska.....	11
2.2 Metodika.....	13
3 GLOBÁLNÍ TRH S KOKAINEM.....	14
4 MEZINÁRODNÍ ORGANIZOVANÝ ZLOČIN.....	17
4.1 Korupce v mezinárodním organizovaném zločinu.....	18
4.2 Vliv globalizace na mezinárodní organizovaný zločin.....	19
4.3 Mezinárodní migrace a mezinárodní organizovaný zločin.....	19
5 PRODUKCE KOKAINU V ANDSKÉM REGIONU.....	20
5.1 Politicko-bezpečnostní situace v Andském regionu.....	21
5.1.1 Kolumbijské drogové kartely.....	23
5.2 Pěstování koky v Andském regionu.....	26
5.3 Produkce kokových listů a kokainu.....	29
5.3.1 Výroba kokainu.....	30
6 TRASY PAŠOVÁNÍ KOKAINU DO EVROPY.....	33
6.1 Západní Afrika – nový tranzitní region.....	36
6.2 Dopady pašování kokainu na tranzitní země.....	39
6.2.1 Dopady obchodu s kokainem na západoafrický region.....	40
6.2.2 Dopady obchodu s kokainem na Karibskou oblast.....	40
7 DISTRIBUCE KOKAINU V EVROPĚ.....	42
7.1 Západní a jižní Evropa.....	42
7.1.1 Národnosti obchodující na západoevropském trhu.....	44

7.2	Jihovýchodní Evropa.....	45
7.3	Střední a východní Evropa	45
7.4	Záchyty kokainu v Evropě.....	46
7.5	Cena a čistota kokainu na evropském trhu	49
7.6	Dělení zisku z nelegálního obchodu s kokainem.....	50
8	EVROPSKÝ SPOTŘEBITELSKÝ TRH	51
9	ČESKÁ REPUBLIKA A EVROPSKÝ KOKAINOVÝ TRH.....	54
9.1	Zločinecké skupiny zapojené do distribuce kokainu na území ČR	55
10	INICIATIVY EVROPSKÉ UNIE V BOJI PROTI OBCHODU S KOKAINEM	57
11	ZÁVĚR.....	59
	SEZNAM LITERATURY	62
	PŘÍLOHY	65

Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Míra užívání kokainu v Evropě ve věkové skupině 15-64 let, 2008	51
--	----

Seznam grafů:

Graf 1: Globální maloobchodní trh s kokainem v mld. USD, v cenách z roku 2008	15
Graf 2: Velkoobchodní cena kokainu ve světě, 2008	15
Graf 3: Počty vražd na 100 000 obyvatel v Kolumbii, 1958-2008	22
Graf 4: Vývoj rozlohy pěstování koky v Andském regionu, 1995-2009	26
Graf 5: Vývoj vymýcené plochy kokových plantáží (ha), 1995-2009	27
Graf 6: Vývoj produkce kokových listů v Andském regionu, 1995-2009	29
Graf 7: Národní podíly na odhadované kokainové výrobě v roce 2008	30
Graf 8: Množství zachyceného kokainu (kg) v Západní Africe mezi lety 2000 a 2007	36
Graf 9: Množství zachyceného kokainu (kg) v zemích západní Evropy, 1995-2009	47
Graf 10: Počet záchytů kokainu v zemích západní Evropy, 1995 - 2009	48
Graf 11: Průměrná maloobchodní cena kokainu očištěná o inflaci v EU, 1990-2007	49
Graf 12: Vývoj prevalence užití kokainu v posledním roce mezi mladými dospělými (15–34 let) ve vybraných evropských zemích, 1990-2010	53
Graf 13: Vývoj množství zachyceného kokainu (kg) a počtu záchytů na území ČR, 2002-2010	55

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Hlavní trasy pašování kokainu z Jižní Ameriky, Stř. Ameriky a Afriky do Evropy	35
Obrázek 2: Trasy pašování kokainu ze Západní Afriky do Evropy	38

Seznam příloh:

Příloha 1: Pěstování koky a zločinecké skupiny v Kolumbii, 2008	66
Příloha 2: Oblasti pěstování koky v Andském regionu, 2009	67
Příloha 3: Schéma distribuce kokainu v Evropě	68
Příloha 4: Rozhovor s Daliborem Muszelou, radou 1. odboru pro kokain NPC SKPV Policie České republiky, Praha, 16. 8. 2011	69

Seznam použitých zkratek

AQIM - Al-Káida v islámském Maghrebu (The Al-Qaeda Organization in the Islamic Maghreb)

AUC - Spojená sebeobrana Kolumbie (Autodefensas Unidas de Colombia)

DEA - Národní úřad pro kontrolu obchodu s drogami (Drug Enforcement Administration)

ELN - Národní osvobozenecká armáda (Ejército de Liberación Nacional)

EMCDDA - Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction)

Europol - Evropský policejní úřad (European Police Office)

FARC - Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia)

FBI - Federální úřad pro vyšetřování (Federal Bureau of Investigation)

INCB - Výbor pro mezinárodní kontrolu narkotik (International Narcotic Control Board)

LAC - region Jižní Ameriky a Karibiku (Latin America and the Caribbean)

LOS PEPES - (Perseguidos por Pablo Escobar)

NPC SKPV PČR - Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování
Policie České republiky

SVE - země střední a východní Evropy

UNODC - Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime)

ÚMV - Ústav mezinárodních vztahů

WCO - Světová celní organizace (World Custom Organization)

WDR - World Drug Report

ABSTRAKT

Mezinárodní obchod s kokainem patří mezi nejvýnosnější aktivitu mezinárodního organizovaného zločinu. V této souvislosti aktuálně dochází ke změně na globálním kokainovém trhu. Severoamerický kokainový trh z důvodu přesycenosti zaznamenává útlum poptávky, jihoameričtí obchodníci proto hledají nová odbytiště na evropském trhu. Cílem této práce je na základě dostupné literatury zanalyzovat transatlantické pašování kokainu z Jižní Ameriky do Evropy, poznat zúčastněné strany, jaké trasy jsou užívány a jaká je situace na evropském trhu. Mezinárodní obchod s kokainem představuje globální problém dneška, jemuž je třeba věnovat zvláštní pozornost.

Klíčová slova: mezinárodní obchod s kokainem, mezinárodní organizovaný zločin, nelegální obchod, Jižní Amerika, Západní Afrika, Evropa, globální problém

International cocaine trade is one of the most profitable activities of international organized crime. In this context, currently there is a change in the global cocaine market. North American cocaine market is stagnating or declining due to record slump in demand, South American traders are looking for new markets in the European market. South American traders are looking for new markets in the European market. The aim of this work is based on the available literature to analyze transatlantic smuggling cocaine from South America to Europe, identify the interested parties, what routes are used and what is the situation on the European market. International cocaine trade is a global problem today, which should be given special attention.

Keywords: international cocaine trade, transnational organized crime, illegal trade, Latin America, West Africa, Europe, global problem

1 ÚVOD

Mezinárodní obchod s kokainem patří v současnosti mezi nejvýnosnější aktivity mezinárodního organizovaného zločinu. V roce 2008 byla maloobchodní hodnota dvou hlavních kokainových trhů, amerického a evropského, odhadnuta na 72 miliard amerických dolarů.¹ Produkce, distribuce a konečná spotřeba drogy propojují hned několik světových kontinentů najednou. Zaměříme-li se na evropský spotřebitelský trh, s negativními dopady nelegálního obchodu se tak potýkají státy Jižní Ameriky, Karibiku, Západní Afriky a Evropy. Mezinárodní obchod s kokainem představuje globální problém, jemuž je třeba věnovat zvláštní pozornost.

Práce si klade za cíl zanalyzovat nový trend, s kterým se mezinárodní obchod s kokainem potýká. Severoamerický kokainový trh z důvodu přesycenosti zaznamenává útlum poptávky, jihoameričtí obchodníci proto hledají nová odbytíště na evropském trhu. Tato práce se zaměří na transatlantické pašování kokainu z Jižní Ameriky do Evropy a na širší souvislosti celého problému. Pašování kokainu do Evropy má negativní vliv na region Západní Afriky, posouzení situace v africkém regionu je tak dalším z předmětů zájmu této práce.

Na úvod považuji za vhodné seznámit se s globálním kokainovým trhem. Kdy se začal formovat, jakým vývojem prošel a jaká představuje rizika? Globální kokainový trh je řízen mezinárodními zločineckými skupinami, ve čtvrté kapitole budou představeny způsoby jejich organizace a fungování. V dalších podkapitolách bude rozebrán vliv procesů globalizace a mezinárodní migrace na mezinárodní kokainový obchod a fungování zločineckých skupin, jedná se o podpůrné faktory?

V dalších částech práce budou analyzovány jednotlivé složky mezinárodního obchodu s kokainem, tedy produkce, distribuce a konečná spotřeba drogy v Evropě. Kapitola týkající se produkce kokainu v Andském regionu bude mimo jiné pojednávat o politicko-bezpečnostní situaci v regionu, neboť produkce kokainu implikuje nepokoje a násilnosti. Podkapitola Kolumbijské kartely představí hlavní zločinecké organizace zapojené do obchodu s kokainem

---

¹ UNODC (2010): *Crime and instability, Case studies of transnational threats*. 65 s.

v Andském regionu. Následující podkapitoly se věnují vývojovým trendům pěstování koky, produkci kokových listů a kokainu.

Jak se kokain dopravuje do Evropy? Do dnešní doby se ustanovily tři hlavní námořní trasy pašování kokainu do Evropy. O těchto trasách bude pojednávat šestá kapitola. Zvláštní důraz přitom bude kladen na region Západní Afriky, přes který vede obchodníky nedávno objevená africká trasa. Další podkapitola uvede negativní dopady, s kterými se potýkají tranzitní státy.

Jak a kým je kokain distribuován na evropské půdě představí sedmá kapitola. S distribucí kokainu souvisí jeho záchyty, ze kterých lze odhadnout jeho čistota. Vývojem těchto a dalších ukazatelů se zabývají podkapitoly s číslem 7.4 a 7.5. V rámci této kapitoly bude dále představeno, jakým způsobem si jednotlivé články distribučního řetězce dělí zisky.

Osmá kapitola pojednává o evropském spotřebitelském trhu. Jaké státy na něm dominují? Jakou pozici v rámci evropského kokainového trhu zaujímá Česká republika? Těmito otázkami se bude práce dále zabývat.

Poslední kapitola rozebere iniciativy Evropské unie a meziregionální spolupráci v boji proti nelegálnímu obchodu s kokainem.

2 OBECNÁ VÝCHODISKA A METODIKA PRÁCE

2.1 Obecná východiska

O současné změně globálního kokainového trhu pojednávají snad všechny aktuální studie vypracované orgány zabývající se problematikou drog a mezinárodního organizovaného zločinu. (viz např. UNODC 2010b; UNODC 2010c; INCB 2010; EMCDDA 2010; EUROPOL 2011) A všechny se shodují na klesající tendenci severoamerického kokainového trhu. „V roce 1982 odhadem 10,5 milionu Američanů v posledním roce užilo kokain, do roku 2008 toto číslo kleslo na 5,3 milionu uživatelů. Jinými slovy, během posledním pětadvaceti let obchod s kokainem přišel o 50 % uživatelů na svém největším trhu.“, se uvádí ve zprávě UNODC.² A v zápětí je dodáno: „Počet uživatelů v zemích Evropské unie se za posledních deset let zdvojnásobil, ze dvou milionů v roce 1998 na 4,1 milionu na přelomu let 2007/2008.“³ To do jisté míry vysvětluje aktuální globální posun spotřeby kokainu ze Spojených států amerických do Evropy.

Větší zájem ze stran odborné veřejnosti je věnován konkrétnímu dopadu pašování kokainu do Evropy na západoafrický region, přes který vede tzv. africká trasa. (viz práce Wyler, Cook 2009; Vincent 2007; UNODC 2009; UNODC 2007a) Negativní dopady obchodu s kokainem jsou o to silnější, pokud postižený stát trpí dlouhodobě politickou nestabilitou, nízkou životní úrovní obyvatelstva, vysokým stupněm korupčního jednání apod. Wyler a Cook k tématu uvádějí: „Vzestup Afriky jako tranzitního bodu se zdá být výsledkem strukturálních změn ve vzorci mezinárodního obchodu s drogami, včetně zvýšené evropské poptávky po kokainu, zvýšených represních tlaků vedoucí obchodníky ke změně tradičních tras a existencí lákadla v podobě vysoké míry korupce a nízké kapacity orgánů vymáhajících právo v mnoha afrických zemích.“⁴

---

² UNODC (2010b): *The globalization of crime: a transnational organized crime threat assessment (TOCTA)*

³ Ibid.

⁴ WYLER, L.S., COOK, N. (2009): *Illegal Drug Trade in Africa: Trends and U.S. Policy*, Congressional Research Service, s. 2.

Lze předpokládat, že současný významný proud pašování kokainu do Evropy do jisté míry předurčuje nebo usnadňuje několik faktorů. Prvním jsou přetrvávající post-koloniální vazby mezi Jižní Amerikou a Španělskem, stejně tak jako mezi oblastí Karibiku a Velkou Británií, Francií či Nizozemskem. Rovněž bývalé portugalské kolonie v Brazílii a Africe (Kapverdské ostrovy, Guinea-Bissau) předurčují směřování tras nelegálního obchodu s kokainem.

Dalším faktorem je ekonomická globalizace. Mezi Jižní Amerikou a Evropou panuje čilý mezinárodní obchod, většina zboží se převáží na kontejnerových lodích, které slouží jako dokonalé místo pro ukrytí a pašování větších zásilek kokainu. Stále se rozvíjející informační technologie rovněž napomáhají nelegálnímu obchodu. (Naím 2008) Ve vývoji dochází k enormnímu nárůstu objemu letecké přepravy, ta je živnou půdou pro kurýry.

S rozvinutými leteckými spoji souvisí faktor mezinárodní migrace. Migrační proudy mezi Jižní Amerikou a Evropou mají svou tradici, když započaly již na konci 19. století velkou transatlantickou imigrací. (Castles, Miller 1998) Mnozí reemigranti se pak v Evropě podílejí na transatlantickém dovozu kokainu.

Nožina uvádí, že státy, které se kdy významnou měrou podílely na produkci drogy, trpěly ozbrojenými konflikty nebo válkami. Jako příklad zmiňuje Afghánistán, Mexiko, v minulosti Čínu a v neposlední řadě státy Andského regionu⁵. Touto otázkou se zabývá pátá kapitola.

Za zmínku stojí faktor společensko-ekonomických nerovností. K mezinárodnímu nelegálnímu obchodování dochází velmi často mezi periferními/semiperiferními a jádrovými oblastmi světa. Zdrojovými oblastmi jsou tak státy se slabými ekonomikami, kdežto ke spotřebě dochází ve vyspělých státech, jako je tomu v případě mezinárodního obchodu s kokainem. Geografický faktor často nehraje velkou roli, obchodníci jsou ochotni vynakládat vysoké finanční prostředky spojené se složitostí a délkou pašovacích tras.

---

⁵ NOŽINA, M. (1997): Svět drog v Čechách. KLP - Koniasch Latin Press, Praha, 348 s.

2.2 Metodika

Zvolené téma Mezinárodní obchod s kokainem se zaměřením na evropský spotřebitelský trh do jisté míry předurčilo rešeršní povahu zpracování práce. Inspiračním zdrojem mi byla série článků v časopise Mezinárodní politika pojednávajících o drogové problematice v současném světě a dále statě výzkumného pracovníka Ústavu mezinárodních vztahů (ÚMV) Miroslava Nožiny.

Hlavním podkladem mi byly výroční zprávy, studie a analýzy Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) a Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA). Pro účely zpracování vývojových trendů v kapitole Evropský spotřebitelský trh jsem využila data Statistického věstníku EMCDDA. Informace a statistická data týkající se domácí drogové scény jsem čerpala z Bulletinu a Výročních zpráv Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky (NPC SKPV PČR). Data ekonomické povahy mi poskytl The World Factbook. V neposlední řadě jsme čerpala z odborných a populárně-naučných článků.

Využila jsem metodu rozhovoru, kdy dotazovaným byl Dalibor Muszela, rada 1. odboru pro kokain Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. Poskytl mi cenné informace týkající se české i evropské kokainové scény. (viz Příloha 4) Na základě sebraných informací týkajících se distribuce kokainu v Evropě jsem vytvořila schéma hlavních oblastí vstupů, tranzitních oblastí a směrů pašování. (viz Příloha 3)

V práci jsou užívány české překlady anglických či španělských názvů institucí, základních dokumentů nebo zločineckých skupin a případně jejich zkratky, jejichž výčet je uveden v seznamu použitých zkratek v úvodu práce. V případech, kde je překlad těžko proveditelný, jsou ponechány původní názvy.

3 GLOBÁLNÍ TRH S KOKAINEM

Globální kokainový trh se začal formovat v 60. a 70. letech 20. století. K jak velkému rozmachu ve vývoji došlo, nám ukazují údaje o zachycených drogách. V 60. letech to byly desítky tun ročně a v současné době jsou to stovky tun zachycených drog po celém světě. V období od konce druhé světové války do pozdních 90. let 20. století byla veškerá produkce koky koncentrována v Peru a v Bolívii. Do Kolumbie se koka převážela do tamních laboratoří na zpracování kokainu. Až v roce 1997 Kolumbie dosáhla prvenství v pěstování koky. Nicméně v první dekádě 21. století se Kolumbie potýká s poklesem množství vypěstované koky v důsledku rozsáhlých opatření na její vymýcení ze strany vlády.

V současné době kokain v celosvětovém měřítku rekreačně⁶ užívá na 16 milionů lidí ročně. Přičemž hlavními oblastmi spotřeby kokainu jsou americký trh s 6,2 miliony uživatelů a evropský trh se 4,5 miliony uživatelů. Odhaduje se, že v tranzitních oblastech Jižní a Střední Ameriky a v Karibiku je dohromady na 3 miliony uživatelů⁷. Přičemž konzumace kokainu v zemích Jižní Ameriky narůstá. Za jeden rok se v Andském regionu vyprodukuje na 1 000 tun čistého kokainu a z toho 580 tun kokainu se dostane do oběhu⁸. Ačkoliv je vysoký podíl drogy zabaven orgány prosazování práva nebo se „vytratí“ po cestě, tento byznys vykazuje ohromné zisky. Podle nedávných odhadů činí hodnota globálního maloobchodního kokainového trhu 88 miliard amerických dolarů. (World Drug Report 2010)

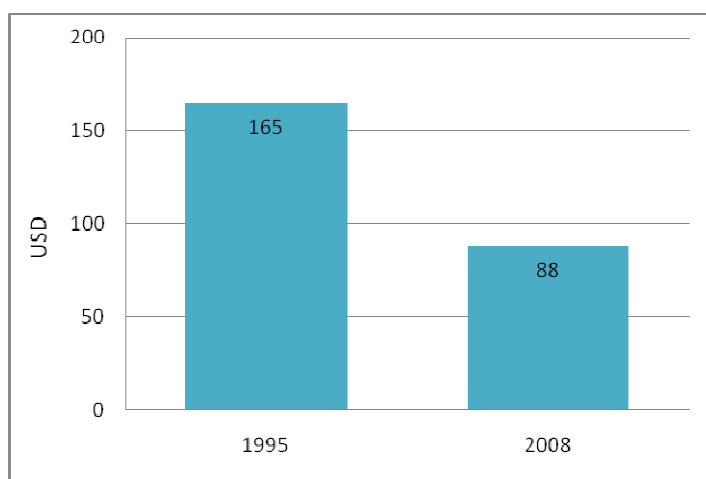
---

⁶ lidé, kteří užili koku alespoň jednou v minulém roce

⁷ v roce 2008 (WDR 2010)

⁸ v roce 2007 (WDR 2010)

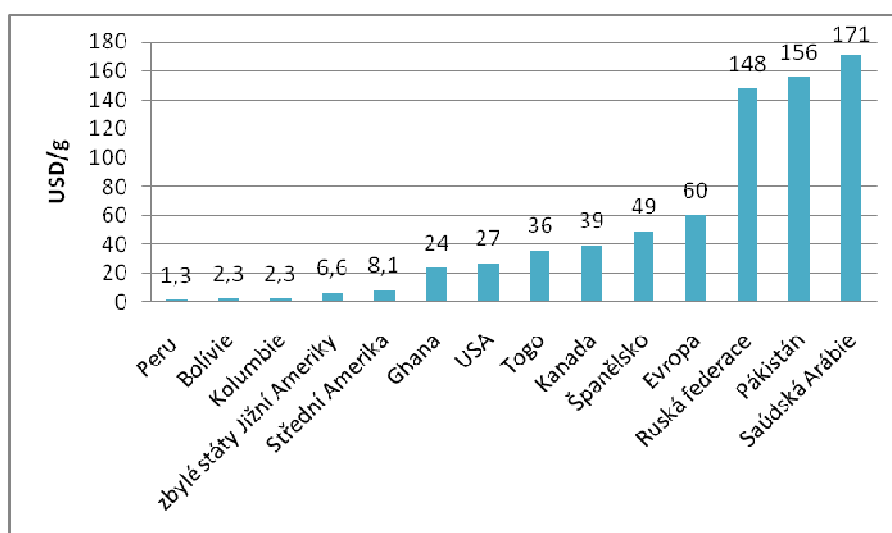
Graf 1: Globální maloobchodní trh s kokainem v miliardách USD, v cenách z roku 2008

Zdroj: vlastní zpracování, WDR 2010

Významným faktorem, který určuje globální kokainový trh, je cena kokainu. Velkoobchodní cena kokainu roste úměrně s rostoucí vzdáleností od producentských oblastí koky. (viz Graf 2) Velkoobchodní cena kokainu v Evropě je tak téměř třicetkrát vyšší nežli cena kokainu v Kolumbii. Přičemž cena kokainu v Evropě je téměř dvakrát vyšší než ve Spojených státech amerických. To taktéž vysvětluje, proč se z Evropy stal druhý největší kokainový trh na světě. Lukrativním trhem s vysokými cenami se stává Rusko. S nejvyšší velkoobchodní cenou kokainu se setkáme v Saudské Arábii, gram drogy se tam pořídí za 171 amerických dolarů. Do budoucna se tak možná dá očekávat zvyšující se dovoz drogy na asijský kontinent.

Graf 2: Velkoobchodní cena kokainu ve světě, 2008

Zdroj: vlastní zpracování, WDR 2010

Vedle globálního trhu jsou globální i negativní dopady, jež představuje obchod s kokainem. Nejzávažnější představuje zdravotní dopad. V důsledku užívání kokainu ve světě každoročně umírají desítky tisíc lidí. Kokain tak po opiátech představuje druhou nejproblémovější globální drogu. Nejen v Evropě roste počet závislých uživatelů, kteří vyhledají odbornou pomoc. Obchod s kokainem narušuje princip právního státu. Provokuje mnoho případů korupce v sousedních tranzitních státech Andského regionu a také v Západní Africe⁹. Obecně tam, kde existují značné zisky z drog, dojde ke korupci a spoluminně úřadů. (Naím 2008) Další dopad představují bezpečnostní rizika. Jelikož z peněz z drogového byznysu jsou živы mnohé protivládní ozbrojené organizace v Jižní Americe a mnohé zločinecké skupiny po celém světě.

---

⁹ Západní Afrika je zde chápána jako název regionu, proto velké počáteční písmeno

4 MEZINÁRODNÍ ORGANIZOVANÝ ZLOČIN

Klíčovou a tudíž nejlukrativnější aktivitu mezinárodního organizovaného zločinu představuje obchod s drogami. V porovnání s ostatními nelegálními aktivitami jako je nelegální migrace, obchod se zbraněmi apod., drogový trh tvoří nejvyšší možné zisky. A to z toho důvodu, že je zde neustálá poptávka po droze ze stran závislých uživatelů, dodávky drogy se tak musí pořád obnovovat. V roce 2005 UNODC odhadlo hodnotu světového obchodu s drogami na 320 miliard amerických dolarů. (WDR 2005)

Termín organizovaný zločin (OZ) byl poprvé užit v Chicagu v roce 1919 pro tamní pašerácké gangy. Celosvětově se však OZ rozmohl po konci studené války, kdy nastalo určité uvolnění poměrů. To vedlo k vytvoření Úmluvy OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, které vešla v platnost v roce 2003. Na nadnárodní úrovni je možné organizovanou formou provádět širokou škálu trestné činnosti a díky měnícím se místním a globálním podmínkám se stále vynořují nové formy zločinu. Z tohoto důvodu konvence nepředkládá přesnou definici mezinárodně organizovaného zločinu. Definuje však pojem organizované zločinecké skupiny. Jedná se o skupinu tří nebo více osob, která nebyla utvořena nahodile. Tato skupina je činná v určitém časovém období, jedná za účelem získání, přímou či nepřímou formou, finanční či hmotné výhody. Zločinecké skupiny nejvíce vystihuje touha po zisku a závažnost trestné činnosti, jež páchají. (TOCTA 2010)

Je mnoho způsobů, jak chápat pojem mezinárodní organizovaný zločin. Může jít o zločin spáchaný ve více jak jednom státě, nebo se jedná o zločiny páchané v jednom státě, ty jsou však řízeny či kontrolovány z jiného státu. Dále se může jednat o zločin, který páchají skupiny působící ve více státech najednou nebo o zločin s dopadem na jiné státy. Ve shrnutí se jedná o „všechny ziskem motivované zločiny s mezinárodním dopadem“. (TOCTA 2010) Aktivity tohoto typu se dotýkají země původu, tranzitní i cílové země. Obchod s kokainem je tak ukázkovým příkladem mezinárodního OZ.

V průběhu času dochází k určitému vývoji schématu zločineckých skupin, jak ho můžeme pozorovat například u kolumbijských drogových kartelů. (viz Podkapitola 6.1.1) Tradiční hierarchické skupiny jsou nahrazovány volnějšími sítěmi. Hierarchické skupiny s jasnou vnitřní strukturou a jedním bossem, typické pro polovinu 80. let 20. století, bývaly nakonec

dopadeny orgány vymáhání práva. Příkladem tohoto typu byl Medellínský drogový kartel. Pro tradiční zločinecké skupiny je typické, že poskytují sociální služby a podporu občanům. To jim zajišťuje podporu běžné veřejnosti, jako tomu bylo například u Pabla Escobara, který bohatým bral a chudým dával. Tradiční skupiny je co do fungování možné vnímat jako kriminální verzi nadnárodní korporace. (WDR 2005) Pro dnešní dobu stále typičtější zločinecké sítě, v rámci nichž se pracuje na principu nezávislých buněk, jsou mnohem hůře vystopovatelné. Zločinecké sítě jsou nestálé, flexibilní a jsou schopné reagovat na aktuální požadavky trhu. Příkladem tohoto typu jsou západoafrické skupiny nebo kartel z Cali.

Další posun byl v průběhu času zaznamenán u způsobu chápání OZ. Ten v současnosti nechápeme jako skupinu jednotlivců zapojených do řady nelegálních aktivit, ale spíše jako skupinu nelegálních aktivit, do kterých jsou zapojeni jednotlivci. (WDR 2005) Je možné vyzorovat proces decentralizace, který se dotýká jak zločineckých skupin, tak nelegálních aktivit. Obchodníci tak v Evropě v současné době nabízejí více drog najednou, jedná se o tzv. polydrogový trh. Doba, kdy se různá etnika či skupiny specializovaly na konkrétní drogu je tak v nenávratnu pryč. Co však platí stále, je skutečnost, že mezinárodní OZ představuje bezpečnostní hrozbu pro dotčené státy a jeho doprovodným problémem je přítomnost korupce.

4.1 Korupce v mezinárodním organizovaném zločinu

Nejúspěšnější zločinecké skupiny jsou ty, které jsou schopny strategicky využít násilí a systematicky využívají podplácení k oslabení kontrolních orgánů. Čeho tyto organizace nedosáhnou korupcí, to si vynutí násilím nebo zastrašováním. Zločinecké skupiny si často kupují veřejné činitele na svou ochranu, aby mohli narušit činnost svých konkurentů a vytvořit si monopol nad drogovými trhy. Z obrovských nelegálních zisků se tak obratem stává silný korupční nástroj. Korupce představuje vážnou hrozbu pro demokracii a ekonomický rozvoj, oslabuje veřejné instituce a narušuje princip právního státu. Největší hrozbu představuje korupce pro státy oslabené válkou (Západní Afrika), kde často podkopává jejich mírotvorné a rekonstrukční snahy, nebo pro tranzitní ekonomiky (jihoamerické státy). Africké poddimenzované orgány vymáhající právo jsou náchylné ke korupci a jen málo zadržených obchodníků s drogami v Západní Africe je následně odsouzeno. (INCB 2010)

4.2 Vliv globalizace na mezinárodní organizovaný zločin

Obecně se zločineckým skupinám daří nejvíce na mezinárodním poli, kde je možné na rozdíl od regulované národní úrovně, využívat různých „skulin“ globálního systému. Globalizace se obecně chápe jako proces propojování celého světa, který odstartovala globální liberalizace obchodu na konci studené války. (TOCTA 2010) Jak bylo naznačeno výše, globální úroveň není možné regulovat, jako tomu dochází na úrovni států apod. To je výhodná pozice pro mezinárodní organizovaný zločin. V obrovském toku zboží, peněz a lidí není snadné odhalit nelegální „produkt“. Ročně se letecky celosvětově přepraví na dvě miliardy pasažérů. Podrobit je všechny kontrole je nereálné, což nahrává kurýrní letecké přepravě. Faktor volného moře, kdy všechny státy mohou společně využívat mořské vody a to výhradně k mírovým účelům, také nahrává zločineckým skupinám. Co se týče zboží, většina světového obchodu je přepravována po moři. K tomu přispěla kontejnerizace přepravovaného zboží. Rozdíl mezi nelegálním a legálním produktem je v námořní obchodní dopravě zanedbatelný, neboť jen málo nákladů je podrobena kontrole. K tomu Dalibor Muszela z Národní protidrogové centrály SKPV PČR dodává: „Osobně jsem byl s belgickými kolegy z protidrogového v Antverpách v přístavu a můžu říct, že vyložit loď, kde je nějakých 1000 kontejnerů např. pro 30 kg kokainu je tak nákladné, že by se to ani nevyplatilo.“

Zločinecké organizace parazitují na mezinárodním obchodu, který díky globalizaci v čase enormně narůstá. Jeho celková hodnota v roce 2008 činila 15,7 bilionů amerických dolarů oproti 59 miliardám v roce 1948. Rozvoj komunikačních technologií navíc umožňuje zločineckým skupinám organizovat obchod přes Atlantský oceán a dál k cílovému trhu. Globalizace přináší do mnoha aspektů lidského života určité ulehčení a pokrok, nicméně také nahrává nelegálním aktivitám.

4.3 Mezinárodní migrace a mezinárodní organizovaný zločin

Mezinárodní migrace, ať už legální nebo nelegální, má na mezinárodní OZ jistě podpůrný vliv. Organizace nelegální migrace nebo převaděčství navíc představují jednu z jeho podob. Skrze migraci je možné rozšiřovat nelegální aktivity i působnost zločineckých skupin. Migranti s sebou do nového prostředí přináší znalosti a dovednosti a důležité zločinecké

kontakty. Mnoho emigrantů motivují k migraci tzv. push faktory, ty může představovat vysoká nezaměstnanost, špatná bezpečnostní situace apod. (Drbohlav, Uherek 2007) Toho využívají např. Nigerijci, kteří jak uvádí Jakub Frydrych z NPC SKPV PČR, parazitují na evropském azylovém systému. Jelikož původ ze země s nestabilním režimem je důvodem pro udělení azylu.¹⁰ Jsou známy případy, kdy jsou nelegální migranti v „zajetí“ převaděčských skupin a možností vykoupení bývá, že pro ně v cílové destinaci začnou prodávat drogy. Jde o jakýsi začarovaný kruh. Mnozí reemigranti, kteří se vrátili z Jižní Ameriky, v místě svého působení zakládají podniky na dovoz a vývoz, přes ně pak pašují kokain, nebo perou špinavé peníze. Svou roli hraje i dočasná migrace, např. za účelem studijního pobytu. Známé jsou případy Afričanů, kteří za komunismu studovali v zemích střední a východní Evropy (SVE) a poté se vrátili a participovali na obchodu s kokainem.

5 PRODUKCE KOKAINU V ANDSKÉM REGIONU

Na samý úvod této kapitoly je záhodno představit si drogu, jež je předmětem zájmu této práce. Kokain je produkt získávaný z listů koky (latinsky *Erythroxylum coca* a *Erythroxylum novogranatense*). Keře koky se vyskytují výhradně v andsko-amazonském regionu a jsou jediným přírodním zdrojem kokainu. Pomocí různých procedur je možné získat syntetický kokain, je to však méně časté i méně výnosné. Na evropském trhu se setkáme s dvěma variantami drogy. První je hydrochlorid kokainu ve formě prášku, jenž se šnupe a druhou méně častý crack (kokainový základ), který se kouří nebo užívá nitrožilně. Kokain je na rozdíl od cracku dražší a stal se symbolem bohatých elit, kdežto crack je symbolem prostituce a pouličního zločinu. Crack se většinou vyrábí lokálně v místech prodeje nebo spotřeby z hydrochloridu kokainu. Není proto mnoho případů jeho pašování na delší vzdálenosti. Kokain je na seznamu návykových látek, jež představují vysoké riziko zneužití v Příloze I Jednotné úmluvy o omamných látkách Organizace spojených národů (OSN) z roku 1961. (OEDT-Europol 2010)

Veškerá světová produkce koky a kokainu je koncentrována do tzv. Andského regionu v Jižní Americe, konkrétně do Kolumbie, Peru a Bolívie (řazeno sestupně dle aktuální odhadované

---

¹⁰ rozhovor s Jakubem Frydrychem a Alešem Borovičkou z Národní protidrogové centrály SKPV PČR. Mezinárodní politika, 1/2010.

produkce koky). Předpokládá se, že se keře koky pěstují na rozloze stovek hektarů také v Ekvádoru, Venezuele a Brazílii.

Listy koky jsou původními obyvateli Jižní Ameriky považované za posvátné. Koka se v Andském regionu užívá po tisíce let. Extrémně levicové státy jako Bolívie považují pěstování koky za svou kulturní zvláštnost. Právní postavení koky je proto nejednoznačné. Například legislativa v Bolívii a Peru povoluje pěstování určitého množství koky pro tradiční potřeby lokálního trhu (žvýkání kokových listů, výroba čaje). Výbor pro mezinárodní kontrolu narkotik (INCB) nicméně požaduje i zákaz tohoto legálního pěstování a odvolává se na Úmluvu OSN o omamných látkách z roku 1961. Určité množství koky se v regionu dále pěstuje za účelem prodeje mezinárodním výrobcům nealkoholických nápojů (Coca-Cola). Stepan Company je jediným americkým výrobním závodem, který dostal od americké vlády povolení na dovoz a zpracování kokových listů. Ty odkupuje v Peru a v menší míře v Kolumbii. Vedle získávání aromatické přísady do Coca-Coly firma extrahuje kokain z kokových listů, který poté prodává farmaceutické společnosti na lékařské účely. (May 1988)

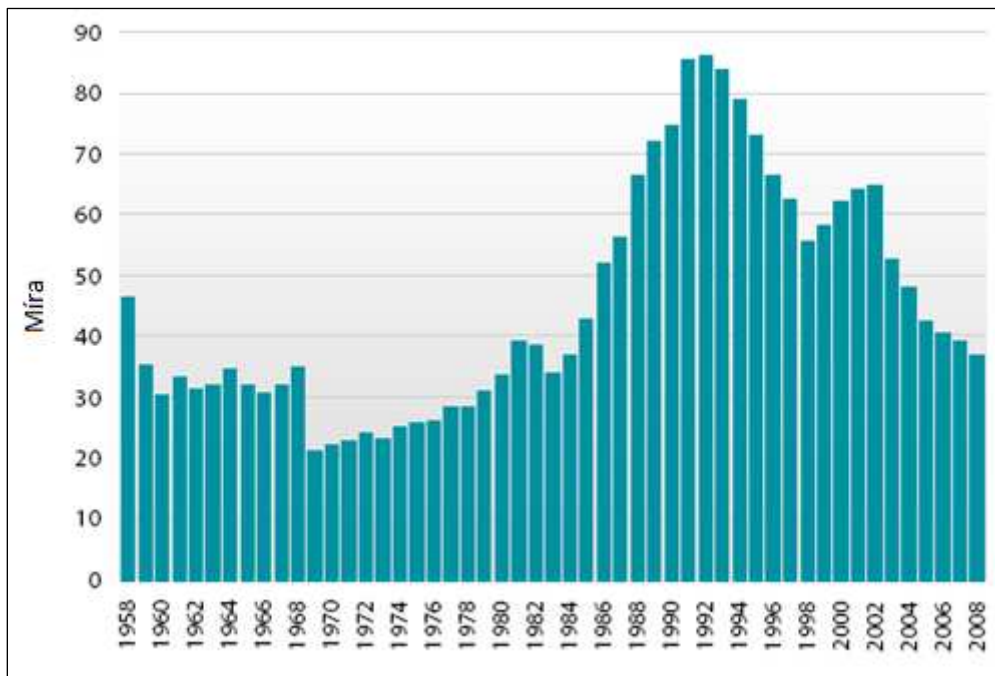
5.1 Politicko-bezpečnostní situace v Andském regionu

Kolumbie, současný největší producent koky na světě, se 50 let potýká s konfliktem mezi vládními složkami a protivládními povstaleckými skupinami. Mezi nejaktivnější gerilové skupiny patří na straně levice Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (FARC) a Národní osvobozená armáda (ELN), které se zformovaly v 60. letech. Na straně pravice pak Spojená sebeobrana Kolumbie (AUC). Podle UNODC dochází k transformaci AUC na plnohodnotnou organizaci zabývající se obchodem s kokainem. Pravicové skupiny v Kolumbii vznikaly v 80. letech a většinou chránily zájmy velkých farmářů a jiných podnikatelů. Výše zmíněné povstalecké skupiny se podílejí na obchodu s drogami, získané peníze následně reinvestují do nákupu zbraní.

V Kolumbii se násilí stupňovalo od počátku 70. let, v té době se formovaly drogové kartely a rozjížděly svůj byznys. K poklesu počtu vražd došlo po jejich rozpadu. K opětovnému nárůstu došlo na konci 90. let, kdy se zvýšil vliv povstaleckých skupin v obchodu s kokainem. Od

roku 2002 v Kolumbii dochází k poklesu násilností, a to hlavně díky činnosti kolumbijských policejních orgánů. (viz Graf 3)

Graf 3: Počty vražd na 100 000 obyvatel v Kolumbii, 1958-2008

Zdroj: upraveno podle TOCTA 2010

Nicméně zejména vzdálené venkovské oblasti jsou stále pod kontrolou partyzánských skupin. (viz Příloha 1) Tyto skupiny určují ceny nákupu a prodeje kokové pasty nebo kokainového základu. Mají na starosti kontrolu tajných laboratoří a přistávacích drah. FARC se podílí na pašování kokainu do Venezuely a Ekvádoru, kde kontrolní mechanismy nejsou tak silné. Se zlepšující se bezpečnostní situací v Kolumbii tak v sousední Venezuele dochází k opačnému trendu. Ozbrojené skupiny participují na dalších nelegálních aktivitách (únosy za výkupné, vydírání, zpronevěry, krádeže apod.) Mnohé sektory kolumbijské ekonomiky jsou od konce 80. let svázány s ozbrojenými skupinami. (Nožina 1997)

V Peru je s kokainem spojena teroristická maoistická organizace Světlá stezka (Sendero Luminoso), jež v 80. letech získala vliv nad kokovými oblastmi. (Nožina 1997) Svou činnost započala v regionu Ayacucho v blízkosti centra pěstování koky Apurimac-Ene. Později se přemístila do údolí Huallaga, největší produkční oblasti koky. V roce 1992 byl zatčen šéf Světlé stezky Abimael Guzmán, následoval tak útlum její činnosti. To implikovalo pokles v

pěstování koky v Peru v 90. letech. Po roce 2006 policejní orgány zaznamenali zvýšenou aktivitu organizace, to jistě souvisí s nárůstem výměry pěstování koky. Podobně jako v případech kolumbijské FARC byly aktivity Světlé stezky financovány z obchodu s drogami.

V Bolívii byl ustanoven demokratický režim v roce 1982. Nicméně vládní představitelé čelí dlouholetým problémům s chudobou, sociálními nepokoji a nelegální drogovou produkcí. V roce 2005 byl do prezidentského úřadu zvolen cocalero¹¹ Evo Morales. Jeho politika v zemi provokuje rasové a ekonomické nepokoje mezi indiánskou andskou populací a nepůvodními obyvateli z východních nížin. Na porézní hranici s Argentinou bují nelegální aktivity jako pašování podloudného zboží, lidí a drog. Bolívie slouží jako tranzitní země pro pašování kokainu z Kolumbie a Peru do Brazílie, Argentiny, Chile, Paraguaje a Evropy. K tomu přispívá fakt, že bolivijské hranice jsou nedostatečně kontrolovány. Zvýšená přeprava kokainu přes Bolívii potvrzuje zvyšující se význam kokainového trhu v rozvojových zemích Jižní Ameriky.

Situace v Andském regionu je vzorným příkladem, že obchod s drogami provokuje násilnosti a politickou nestabilitu. Trendy v pěstování koky mnohdy korelují se stupněm aktivity ozbrojených organizací.

5.1.1 Kolumbijské drogové kartely

Jak bylo uvedeno výše, na obchodu s kokainem se podílejí ozbrojené protivládní skupiny FARC a AUC. Nicméně tradičně je nelegální obchod s kokainem výhradou drogových kartelů.

Kolumbijské město Medellín se stalo centrem obchodu s kokainem na konci 50. let 20. století. Kolumbie se v té době nacházela v hospodářské krizi. Medellínský drogový kartel byl založen v roce 1976 bratry Ochoovými a Pablem Escobarem. Escobar se počátkem 70. let podílel na únosu významného průmyslníka a výkupné z této akce investoval do obchodu s kokainem. Sám se specializoval na výrobu kokainu v tajných laboratořích, které zakládal. První trasa, po

---

¹¹ pod pojmem „cocalero“ rozumějme osobu pěstující koku, a to především v Peru a Bolívii

kteř karteł pařoval kokain do Spojených států, vedla přes Bahamské ostrovy, konkrétně ostrov Norman Cay, na Floridu. Pablo Escobar si vybudoval významnou pozici jak na mezinárodní drogové scéně, tak ve vysokých politických kruzích Kolumbie. Kolumbijská vláda s podporou Spojených států začala podnikat kroky na Escobarovo dopadení, mafie na oplátku rozpoutala sérii únosů, vražd a atentátů. V roce 1990 nastoupil do prezidentského úřadu César Gaviria a narkomafie vyhlásila jednostranné příměří s vládou. Po schválení zákona, jenž zakazoval vydávání kolumbijských zločinců do zahraničí, se Escobar vzdal úřadům. Záhy však z vězení uprchl a v roce 1993 byl zastřelen kolumbijskou policií. Dopadeni byli i ostatní členové gangu a ten se postupně rozpadl. Kartel operoval v Kolumbii, Peru, Bolívii, Střední Americe, ve Spojených státech, Kanadě a Evropě. Za své působení dosáhl nelegálního zisku v hodnotě desítek až stovek miliard amerických dolarů.

Úlohu Medellínského kartelu převzal zneprátelený kartel z Cali se základnou na jihu Kolumbie v okolí města Cali a departmentu Valle del Cauca. Kartel v roce 1977 založili bratři Gilberto a Miguel Rodriguezovi a jejich společník José Santacruz Londoño. Původně šlo o skupinu únosců známou jako Las Chemas, kteří výkupné investovali do drogového byznysu. Na rozdíl od Medellínského kartelu, kde byl jednoznačným lídrem Pablo Escobar, měl kartel z Cali odlišnou strukturu. Skládal se z mnoha nezávislých „buněk“, které operovaly odděleně. Kartel z Cali byl spojován s los Pepes (Perseguidos por Pablo Escobar), skupinou tvořenou nepřáteli Pabla Escobara. Po nasycení amerického trhu, kartel začal pašovat kokain do Evropy a Asie. Výše jmenovaní lídři byli významnými vlastníky půdy v Kolumbii, financovali kampaně vrcholných politiků apod. Všichni lídři byli zatčeni, přesto existují dohady, že řídí svůj byznys z vězeňských cel.

Rozprášení těchto dvou hlavních zločineckých organizací nevedlo k redukci kokainového obchodu, obratem vzniklo mnoho menších zločineckých skupin. Nicméně došlo k redukci zapojování těchto skupin do politické sféry.

Ve druhé polovině 90. let po rozpadu Medellínského kartelu a kartelu z Cali vznikl kartel Norte del Valle. V současnosti operuje na severu departmentu Valle del Cauca. Specializuje se na pašování kokainu do Spojených států. Mimo jiné byl obviněn z využívání služeb pravicové polovojenské organizace Spojená sebeobrana Kolumbie (AUC), která je mezinárodně klasifikovaná jako teroristická organizace. Kartel se nevyhnul vnitřním

rozkolům, které vedly ke kartelové válce s více než tisícem obětí mezi lety 2003 a 2004. Kartel Norte del Valle je považován za nejmocnější existující drogový gang v Kolumbii, vedle menšího Pobřežního kartelu, ozbrojených organizací FARC a AUC. Jeho členové jsou tvrdě pronásledováni kolumbijskými policejními orgány ve spolupráci s Národním úřadem pro kontrolu obchodu s drogami (DEA) a Federálním úřadem pro vyšetřování (FBI). Jeden z hlavních lídrů Diego Montoya byl dopaden v roce 2007. Jeho sok Wilber Varela byl v roce 2008 zavražděn ve Venezuele.

Pobřežní kartel (Cartel de la Costa) pod vedením Alberta Gamboya kontroloval území podél karibského pobřeží na severu Kolumbie. Karibik využíval k pašování drogy do Spojených států a Evropy. Gamboa vybíral daně od jiných obchodníků s drogami, aby mohli odbavit svou zásilku ze severního pobřeží. Po lídrově zatčení v roce 1998 byla organizace kolumbijskou policií rozprášena. (Holmes 2006)

Mezinárodní obchod s drogami je lukrativní nelegální byznys. Není tak divu, že na něm mnoho jednotlivců má zájem participovat. UNODC odhaduje, že si kolumbijské skupiny během roku 2008 přišly na 6,6 miliard amerických dolarů. (TOCTA 2010) Hodnota jednoho kilogramu kokainu na spotřebitelském velkoobchodním trhu dosahuje až třicetinásobku jeho hodnoty u zdroje. Kolumbie je ukázkovým příkladem země, kde tradiční mafiánská uskupení pronikla hluboko do hospodářské struktury a řízení státu. (Nožina 2000) DEA spolu s kolumbijskou policií odhadují, že na území Kolumbie operuje na 400 pašeráckých skupin, tzv. cartelitos¹². (WDR 2007)

Kolumbie se vyznačuje silnou protidrogovou politikou. Po protidrogových zátazích pod taktovkou kolumbijského prezidenta Álvaro Uribeho¹³ se některé kolumbijské zločinecké skupiny přesunuly do sousední Venezuely. Zvýšil se tak objem zásilek odbavovaných z venezuelského území, což potvrzuje skutečnost, že více jak polovina zachycených zásilek v Atlantiku mezi roky 2006-2008 pocházela z Venezuely. (MAOC-N) Ačkoli se tak může zdát, že boj proti drogovým zločineckým skupinám je úspěšný, není tomu tak. Problém se pouze přesouvá na jiné území.

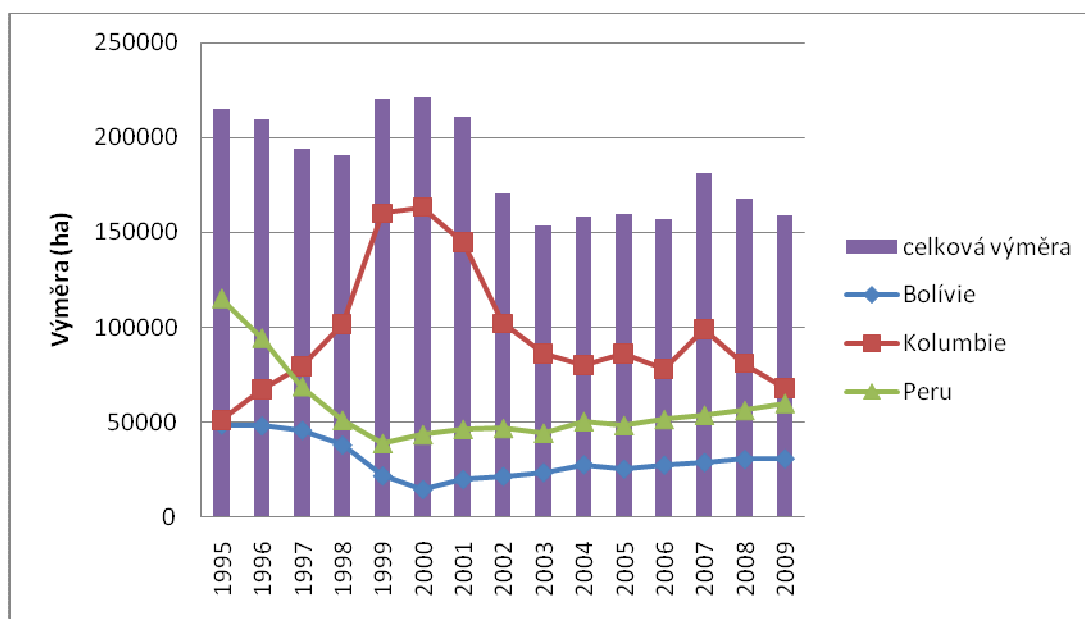
¹² zdrobnělina španělského výrazu „cartel“, česky „malé kartely“

¹³ Uribe zastupoval prezidentský úřad od roku 2002 do roku 2010

5.2 Pěstování koky v Andském regionu

Jak už bylo zmíněno, keře koky se vyskytují výhradně v západní části Jižní Ameriky. Nicméně v období kolem let 1910 a 1920 se vypěstovalo více koky na asijském kontinentě než v Jižní Americe. (La cocaína 2010) Na konci 19. století totiž bývalé koloniální mocnosti Velké Británie a Nizozemska hledaly oblasti na svých koloniích, kde bylo možné pěstovat koku. Z ní vyrobený kokain používali na lékařské účely. Pokus se shledal s úspěchem na Jávě, která se tak stala hlavní produkční oblastí koky až do roku 1930. Japoncům se v minulosti podařilo rozšířit koku na ostrov Formosa (dnešní Taiwan). V Andském regionu je koka pěstována ve výškách od 600 do 2 500 metrů nad mořem. Rostlina může dosáhnout výšky pěti metrů, pěstitelé ji však udržují ve výšce jednoho metru.

Graf 4: Vývoj rozlohy pěstování koky v Andském regionu, 1995-2009

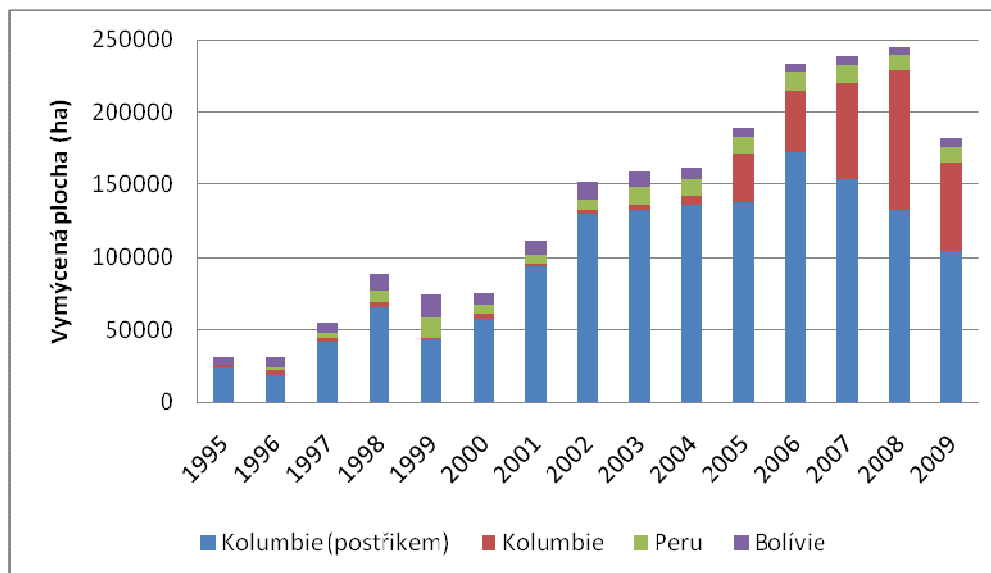

Zdroj: vlastní zpracování, WDR 2010

V roce 2009 se koka pěstovala odhadem na rozloze 158 800 hektarů. Přičemž jeden hektar kokové plantáže poslouží k vypěstování 4 tun kokových listů za rok. Z jedné tuny kokových listů se vyrobí 1,5 kg kokové pasty nebo 1,4 kg kokainového základu. A z 1 kg kokainového základu se vyrobí 0,9 kg hydrochloridu kokainu. Oproti předchozím letům dochází k poklesu výměry, a to hlavně díky úbytku rozlohy plantáží v Kolumbii, která v roce 2009 činila 68 000

ha. Z dlouhodobějšího hlediska UNODC uvádí pokles rozlohy o 25 % mezi lety 1990 a 2006. (La cocaína 2010) (viz Graf 4)

Graf 5: Vývoj vymýcené plochy kokových plantáží (ha), 1995-2009

Zdroj: vlastní zpracování, UNODC

Poznámka: není-li uvedeno jinak, jde o ruční vymýcení

Tato tendence ukazuje na úspěch kolumbijské vlády v jejích snahách o vymýcení kokových plantáží. Metoda leteckých postřiků herbicidy byla od počátku 80. let podporována Spojenými státy. Nejdříve se postřiky používaly proti polím s konopím, vlčím mákem a poté s kokou. Poslední kampaň kolumbijské vlády na vymýcení koky začala v roce 2000 a pokračuje dodnes.¹⁴ (Pineda 2005) Ve zprávě kolumbijské vlády se uvádí, že za rok 2009 bylo ručně vymýceno na 60 560 ha koky a leteckými postřiky na 104 770 ha. (WDR 2010) Kolumbijská vláda často zmiňuje negativní dopady pěstování koky, mezi něž řadí odlesňování krajiny, chemické přípravky na výrobu drogy znečišťují říční ekosystémy apod. Otázkou zůstává, jaké jsou dopady používaných postřiků. Nicméně přes obrovské investice vynaložené na vymýcení koky, zůstává její plocha stále významnou, to ukazuje na nepříliš velkou efektivitu tohoto jednostranného opatření. Na jedné straně jsou zde stále větší prostředky na vymýcení koky, na straně druhé se vyvíjí zpracovatelské postupy, agronomická technika a technologická úroveň laboratoří.

¹⁴ Plan Colombia, dohoda uzavřená v r. 1999 mezi kolumbijským prezidentem Pastranou a jeho americkým protějškem Clintonem

Hlavními pěstitelskými oblastmi v Kolumbii jsou region Pacifiku, Centrální region, region Meta-Guaviare a region Putumayo-Caquetá (řazeno sestupně dle ha). (viz Příloha 2) O produkci listů koky v Kolumbii se starají farmáři, většinou celá rodina. UNODC odhaduje, že se na produkci koky podílí na 70 000 rodin ve 23 provinciích. (WDR 2007) Jedná se o chudou vrstvu obyvatel žijící v okolí Amazonky a Orinoka na jihu a východě země. Často jde o emigranty, kteří opustili svůj dřívější domov kvůli nedostatku půdy nebo násilnostem. K tomu docházelo hlavně na konci 70. let. Tyto oblasti, kam nesahá státní moc, jsou pod kontrolou ozbrojených protivládních skupin. Pěstovat koku je pro zemědělce jediná možnost jak si zajistit živobytí. Pro legální plodiny chybí infrastruktura a zdroje. Přerušení vazeb mezi farmáři a povstalci, stejně jako zavádění alternativních plodin mezi zemědělce by mohlo být pozitivním krokem v boji proti obchodu s kokainem.

Příčinou pěstování nelegálních plodin v Kolumbii je otázka vlastnictví půdy. V polovině 90. let narkobaroni vlastnili odhadem na 4 miliony hektarů půdy, což je dvojnásobek orné půdy. Na počátku 21. století 0,4 % registrovaných vlastníků půdy obhospodařovalo 60 % orné půdy. To podpořilo emigraci zemědělců do oblastí pěstování koky. Navíc mnoho půdy je zemědělsky nevyužívané. Mnoho prodejů bylo totiž realizováno za jiným účelem, než je zemědělská činnost. (La cocaína 2010)

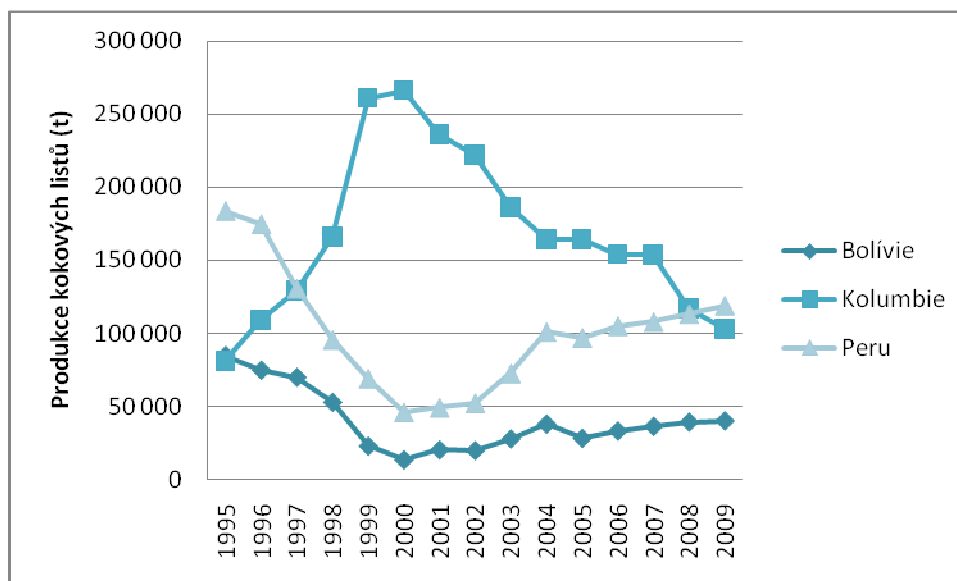
Naopak v Peru dochází od roku 2000 k nárůstu pěstitelské plochy na současných 60 000 ha. To se děje navzdory snahám o vymýcení plantáží a programům na pěstování alternativních plodin. Hlavními regiony pěstování v Peru jsou Alto Huallaga, Apurímac-Ene a La Convención-Lares. (viz Příloha 2)

Rozloha kokových plantáží v Bolívii zůstává v čase stabilní s 30 900 ha v roce 2009. Hlavními pěstitelskými oblastmi jsou regiony Yungas, Chapare a Apolo. (viz Příloha 2) V oblasti Yungas je koka pěstována již od dob Incké říše, z ní pochází veškerá legálně vypěstovaná koka. Region Chapare obhospodařují migranti ze 70. a 80. let a odtud pochází největší množství nelegálně vypěstované koky. (WDR 2010)

5.3 Produkce kokových listů a kokainu

UNODC uvádí, že v roce 2009 bylo v Andském regionu odhadem vyrobeno mezi 842 a 1 111 tunami kokainu, přičemž v průběhu posledních let nebyly vyzorovány významné změny. V období od roku 2003 do roku 2007 hodnoty oscilovaly okolo 900 tun.

Graf 6: Vývoj produkce kokových listů v Andském regionu, 1995-2009

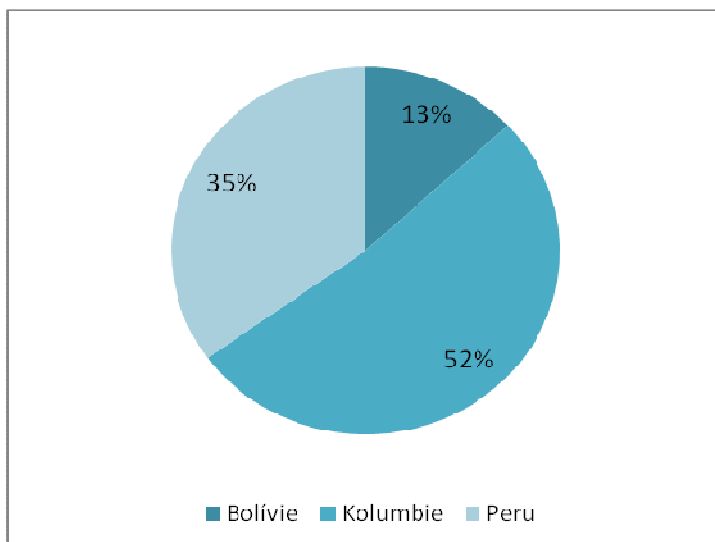
Zdroj: vlastní zpracování, WDR 2010

V Kolumbii bylo v témže roce vyprodukováno odhadem 410 tun drogy. Stejně jako je tomu u výměry pěstování, také v případě produkce kokových listů vhodných pro výrobu kokainu dochází v případě Kolumbie k poklesu. Přesto kolumbijské zločinecké skupiny produkovaly do roku 2008 největší množství kokových listů a řídí produkci v Peru a v Bolívii. Význam Kolumbie v produkci kokainu dokládají informace o zlikvidovaných laboratořích a záchytech manganistanu draselného, což je chemické činidlo používané při syntéze hydrochloridu kokainu. (EMCDDA 2010) Kolumbie je také hlavní zdrojovou oblastí evropského kokainu.

Peru do roku 1996 zastávalo první místo co do vyprodukovaných kokových listů, poté zaostávalo za Kolumbií a v roce 2009 se opět dostalo na první místo. V roce 2008 bylo v Peru odhadem vyrobeno 302 tun kokainu. Stále větší množství kokainu je z Peru transportováno do

Brazílie, Chile, Bolívie a dále na pokrytí zvyšující se spotřeby v Jižním rohu nebo pokračuje do Afriky a Evropy. (The World Factbook 2011)

Graf 7: Národní podíly na odhadované kokainové výrobě v roce 2008

Zdroj: vlastní zpracování, WDR 2010

Rovněž kokainový základ z Bolívie je čím dál více pašován do rozvojových zemí Jižního rohu. V Bolívii se dlouhodobě vyprodukuje nejmenší podíl kokainu. Ale jak už bylo zmíněno výše, roste její tranzitní úloha. Zločinecké skupiny v Peru a v Bolívii se většinou nezapojují do mezinárodního kokainového obchodu, figurují pouze v rámci Andského regionu.

Z dlouhodobého hlediska UNODC uvádí nárůst produkce kokainu mezi lety 1990 a 2007 o 28 %, ačkoli celková výměra v daném období poklesla o 25 %. Tento rozkol může mít na svědomí rozvíjející se technika a postupy zpracování kokainu.

5.3.1 Výroba kokainu

K výrobě čistého kokainu dochází výhradně v Andském regionu. Na evropském trhu pak dochází k sekundární extrakci, a to když je kokain během převozu rozpuštěn v jiném materiálu. Výroba hydrochloridu kokainu z listů koky je proces o několika fázích, pro Andský

region jsou typické tři fáze. V první fázi se z listů vyrobí koková pasta. K tomu poslouží vápno/alkálie, petrolej a kyselina sírová. Tato fáze nevyžaduje speciální dovednosti ani velké finanční obnosy. Chemické přípravky jsou snadno k dostání. Velice často tento proces provádějí samotní pěstitelé koky, pastu poté prodávají obchodníkům. Ostatní pěstitelé prodávají listy koky. Ve druhé fázi se z pasty vyrábí kokainový základ. Pasta se rozpustí v kyselině sírové a přidá se manganistan draselný¹⁵ na odstranění nečistot. Roztok se smíchá s alkálií, volný základ se rozpustí v acetonu. Tato fáze vyžaduje větší znalosti a finanční prostředky, ale stále ji někteří pěstitelé provádějí sami. V poslední fázi se volný základ přemění na hydrochlorid kokainu přidáním kyseliny chlorovodíkové, hydrochlorid kokainu se tak usadí jako pevný odpad. Tento proces je složitější, vyžaduje větší množství chemikálií a finančních prostředků. Tato fáze se provádí ve skrytých laboratořích, vlastněných skupinami organizovaného zločinu. Členové těchto skupin kupují pastu nebo kokainový základ od zprostředkovatelů. Nutno podotknout, že hlavní chemické přísady na výrobu kokainu jsou předmětem zájmu mezinárodních kontrolních opatření. (EMCDDA, Europol 2010)

Zajímavé je, jak s jednotlivými fázemi výroby kokainu narůstá peněžní hodnota produktu. UNODC uvádí, že v roce 2008 v Kolumbii měl 1 kg kokových listů hodnotu 1,1 amerických dolarů, 1 kg kokové pasty hodnotu 963 dolarů, 1 kg kokainového základu hodnotu 1 450 dolarů a konečně 1 kg hydrochloridu kokainu hodnotu 2 348 dolarů. Samozřejmě to implikuje i narůstajícími náklady během jednotlivých fází procesu výroby.

Podle INCB bylo v roce 2007 celosvětově zachyceno 153 tun nelegálního manganistanu draselného, přičemž k 94 % záhytu došlo v Kolumbii. Nelegální zásoby manganistanu draselného byly objeveny i v Západní Africe. Podle UNODC se v Africe vyrábí hydrochlorid kokainu z kokainové báze, což představuje poměrně náročnou třetí fázi výroby.

K přeměně listů koky na hydrochlorid kokainu dochází v chemických laboratořích ukrytých v nepřístupných oblastech Andského regionu. Vlády zemí zapojených do produkce kokainu v roce 2008 informovaly o odhalení 9 730 laboratoří, což je oproti minulým letům nárůst. Nejvíce se jich nachází v Kolumbii, v Peru a v Bolívii. Laboratoře jsou detekovány v Argentině, Venezuele, Chile, Ekvádoru, ale i v Evropě. Laboratoře pro sekundární extrakci

---

¹⁵ uveden na seznamu v Příloze I Úmluvy OSN z roku 1988 proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

byly odhaleny ve Španělsku, v Nizozemsku, které má mnohaleté zkušenosti s výrobou syntetických drog, ve Francii či v Řecku. Toto téma bude rozvedeno v kapitole číslo 8 Distribuce kokainu v Evropě.

6 TRASY PAŠOVÁNÍ KOKAINU DO EVROPY

Tato kapitola představí, po jakých trasách se droga dostává z producentských zemí Latinské Ameriky na evropský kontinent. V současné době Evropa zaujímá novou pozici jednak z hlediska mezinárodního obchodu s kokainem a také z hlediska negativních společenských dopadů, které přináší jeho konzumace. Kokain se do Evropy přepravuje po námořních anebo leteckých trasách, k pašování obchodníci využívají také poštovní služby. Náklady různého objemu putují z Argentiny, Brazílie, Chile, Kolumbie, Ekvádoru, Surinamu a Venezuely po moři ke španělským a portugalským břehům. Zásilky dále v kontejnerech směřují do velkých přístavů v Belgii, Německu, Francii, Itálii, Nizozemsku a Velké Británii. Světová celní organizace (WCO) uvádí, že téměř 70 % zabaveného kokainu na trase do západní Evropy bývá odhaleno na palubách lodí. Zdrojovou zemí kokainu pašovaného do Evropy je nejčastěji Kolumbie, avšak její význam vlivem růstu produkce v Peru pomalu upadá. Co se týče místa odbavení kokainu určeného pro evropský trh, na Kolumbii připadá pouhých 5 % mezi lety 2006-2008. Nejvíce se droga odbavuje z Venezuely, Karibiku, Západní Afriky a Brazílie.

Do dnešní doby se ustanovily tři hlavní námořní přepravní trasy do Evropy. První je severní cesta, po které droga putuje z Karibiku, přes portugalské Azory v Atlantském oceánu až do Portugalska a Španělska. Podle INCB¹⁶ odhadem 40 % kokainu importovaného do Evropy se pašuje severní cestou. Na karibské ostrovy je droga přepravována buď po moři, vzdušnou trasou anebo po zemi přes Venezuelu ke karibským břehům. Obchodníci často využívají rekreační nebo nákladní, kontejnerové lodě. Využívá se i letadel, která zásilky v mezinárodních vodách shazují na připravené lodě. Další variantou je využívání tzv. mul neboli kurýrů na komerčních letech na evropská letiště.

Trasa přes Karibik má svá opodstatněná vysvětlení, jedním z faktorů je geografická blízkost Andskému regionu, dále post-koloniální vazby na Evropu a z toho se odvíjející faktor společného jazyka. Proto se zformovaly trasy mezi Nizozemskými Antilami a Nizozemskem, mezi Jamajkou a Velkou Británií a konečně mezi Martinikem, Guadalupe a Francií. Ve všech těchto evropských zemích rovněž každoročně dochází k vysokému počtu záchytů kokainu.

---

¹⁶ INCB (2010): Report of the International Narcotics Control Board for 2010. Vienna, 160 s.

Europol¹⁷ uvádí, že zpravodajské služby zaznamenaly zvýšený stupeň odbavování kokainu z Mexika do evropského jihozápadního jádra. Uvádí také zvyšující se roli Dominikánské republiky jako tranzitní země a také zapojení dominikánských zločineckých skupin do pašování kokainu přes Atlantik. Jak mexické, tak dominikánské skupiny se vyznačují vysokým stupněm konkurenčního boje.

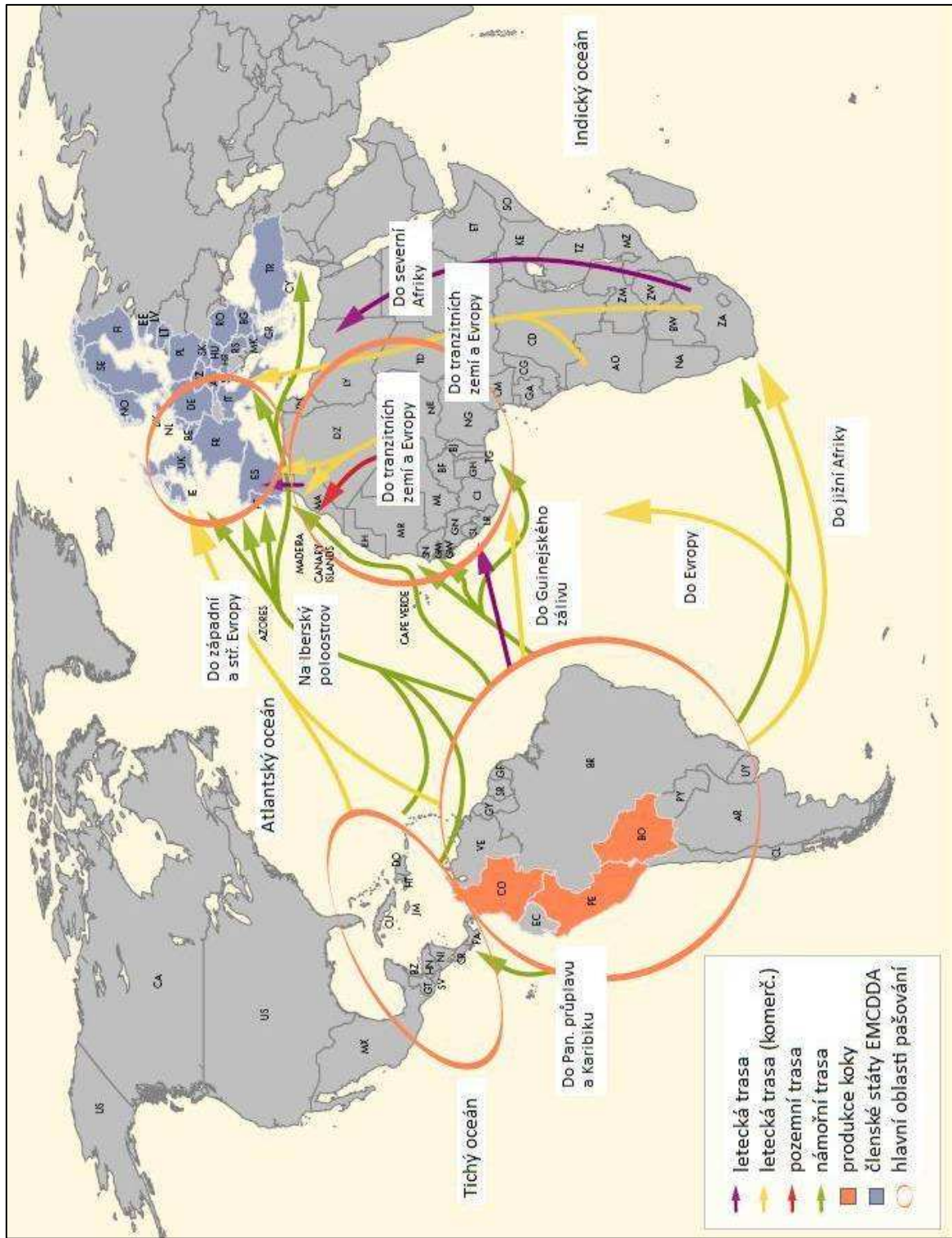
Střední cesta vede z Jižní Ameriky, přes Kapverdské ostrovy, Madeiru a Kanárské ostrovy k evropským břehům. V Brazílii se naloží náklad a převáží se na velkých lodích na přestupní ostrovy, odkud se kokain dále převáží na menších rybářských lodích či rychlých člunech na Iberský poloostrov. Využívá se i letecké přepravy s cílovou destinací na madridském letišti Barajas. Tato trasa opět ukazuje na vazbu mezi Portugalskem a jeho bývalými koloniemi Brazílií a Kapverdskými ostrovy. V Portugalsku se počet záchytů kokainu pohybuje kolem jednoho tisíce ročně. Oproti jeho španělskému sousedovi, kde dochází až k 50 tisícům záchytů za rok, se nicméně jedná o malé číslo.

Nedávno obchodníci objevili zatím poslední africkou trasu vedoucí z Jižní Ameriky do Západní Afriky a odsud převážně do Portugalska a Španělska. Reagovali tak na zvýšenou kontrolu severní trasy ze strany amerických a evropských orgánů. (Wyler 2009) Prokazatelně na přepravě kokainu participují státy podél Guinejského zálivu, Benin, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Nigérie nebo Sierra Leone a také se využívá kapverdského pobřeží. Latinskoamerické zločinecké skupiny kooperují s těmi v Západní Africe a plně přitom využívají sociální, ekonomickou a politickou nestabilitu v regionu. Ilegální aktivity těchto skupin jsou posilovány absencí kontroly hranic, vysokým stupněm korupce, nízkou kapacitou orgánů vymáhajících právo apod. Dalšími faktory, které usnadňují pašování kokainu mezi Západní Afrikou a Evropou jsou společný námořní obchod, pravidelné letecké spoje a post-koloniální vazby. V roce 2006 bylo do Evropy dopraveno 250 tun kokainu a více jak 25 % přešlo přes africký kontinent. Pro další roky jsou typické sestupné tendence.

---

¹⁷ EUROPOL (2011): EU Organised Crime Threat Assessment, OCTA 2011, 38 s.

Obrázek 1: Hlavní trasy pašování kokainu z Jižní Ameriky, Střední Ameriky a Afriky do Evropy

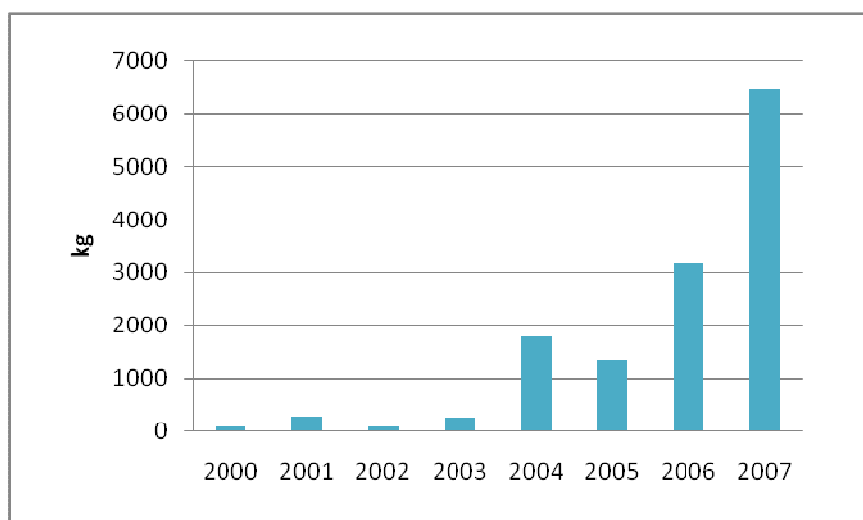
Zdroj: upraveno, La cocaína 2010

Západní Afrika často není poslední zastávkou na cestě do Evropy. Droga se odsud odbavuje po zemi nebo letecky do severní Afriky. Jako zavedené přestupní body slouží letiště v marocké Casablance a libyjském Tripolisu. Důležitou roli zde hraje Maroko se svými mnohaletými zkušenostmi s pašováním hašiše do Evropy. Podle Europolu jsou tak nyní dřívější „konopné“ trasy využívány k pašování kokainu.

6.1 Západní Afrika – nový tranzitní region

Využívání Západní Afriky jako tranzitní oblasti pro doručení kokainu do Evropy je poměrně nový fenomén související s aktuální změnou na globálním kokainovém trhu. Význam severoamerického odbytí klesá, zatímco význam evropského odbytí roste. Současný trend se tak dá označit jako globální přesun spotřeby kokainu ze Severní Ameriky do Evropy. Vztah Západní Afriky s Evropou lze přeneseně chápat jako ten mezi Mexikem a Spojenými státy. Stejně tak jako Střední Amerika a Karibik, i západoafrický region nese negativní důsledky plynoucí z jeho polohy mezi produkční oblastí a lukrativním spotřebitelským trhem.

Graf 8: Množství zachyceného kokainu (kg) v Západní Africe mezi lety 2000 a 2007

Zdroj: vlastní úprava, UNODC 2009

Dále skutečnost, že se jedná o nejchudší a nejméně stabilní region na zemi, tedy o region s vysokou mírou zranitelnosti, hraje pro překupníky důležitou roli. Mezi roky 1998 a 2005 bylo v deseti státech regionu aktivních na 35 ozbrojených skupin. Pro překupníky je méně

riskantní pašovat drogu přes region, kde chybí prvky právního státu, nežli přímo na evropská odbytíště. Geografický faktor je tak až dalším v pořadí, což má za následek vyšší dopravní náklady, ty jsou však kompenzovány menším počtem záchytů drogy a levnou „pracovní silou“. Kolem roku 2005 se zvýšilo množství zachyceného kokainu v tomto regionu a taktéž se zvýšil počet zachycených kurýrů na leteckých linkách na trase Západní Afrika – Evropa. (viz Graf 8) Odhaduje se, že v roce 2009 velkoobchodní zisky z tohoto obchodu dosáhly dvou miliard amerických dolarů.¹⁸

Důvodem, proč je region Západní Afriky pro překupníky atraktivní, je také vysoký počet afrických emigrantů na starém kontinentě a jejich zapojení do distribučních sítí. Na pašování z Afriky do Evropy se největší měrou podílejí Nigérijci. Nigérie je nejlidnatějším africkým státem a zaujímá více jak polovinu z celkového počtu obyvatelstva západoafrického regionu. Úředním jazykem Nigérie je angličtina, což nigerijským překupníkům usnadňuje působení v evropských zemích. Nigérijcům patří první pozice, co se týče podílu zatčených cizinců na evropském kokainovém trhu.

Na základě zabavených drogových zásilek se v Západní Africe profilovaly dva hlavní uzly pašování. Jižní uzel zahrnuje Ghanu, Togo, Benin a Nigérii. V severním uzlu jsou vstupními body Guinea-Bissau a Guinea, dále do něj spadají Sierra Leone, Mauritánie, Senegal, Mali a Gambie. (viz Obrázek 2) Hlavní město Mali Bamako, ač se nachází daleko ve vnitrozemí, bylo ve vrcholných dobách pašování hojně užíváno pro kurýrní přepravu. Praxe vypadá tak, že speciálně upravená velká „mateřská loď“ dopraví zásilku k západoafrickému pobřeží, kde je poté překládána na menší plavidla. Časté jsou i záchyty menších letadel upravených na transatlantický let. Většina kurýrů směřujících do Evropy je odbavována ze čtyř států Západní Afriky - Senegal, Nigérie, Mali a Guiney.

---

¹⁸ UNODC (2009): Transnational Trafficking and the Rule of Law in West Africa: A Threat Assessment 2009. Vienna, 102 s.

Obrázek 2: Trasy pašování kokainu ze Západní Afriky do Evropy

Zdroj: UNODC (2009): Transnational Trafficking and the Rule of Law in West Africa

Hlavním vstupním bodem v severním uzlu je Guinea-Bissau, stát malý jak do počtu obyvatel, tak do velikosti státní kasy. HDP Guiney-Bissau v roce 2006 činil 304 mil. amerických dolarů, což se rovná evropské velkoobchodní ceně 6 tun kokainu v témže roce. (UNODC 2007) Jde se o stát oslabený občanskou válkou, kde převraty převládají nad regulárními volbami. Guinea-Bissau má důležité jazykové, historické a kulturní vazby na Brazílii, Kapverdské ostrovy a Portugalsko, místa spojená s přepravou kokainu do Evropy. Překupníci hojně využívají malé ostrůvky v souostroví Bijagós, kde jsou situovány malé přistávací plochy. Soudní systém v zemi je naprosto nevyhovující a mezery v místní legislativě neumožňují mezinárodní spolupráci, to přidává na atraktivitě pro nelegální aktivity. Poddimenzovaná infrastruktura je příčinou toho, proč zásilky kokainu nejsou odbavovány přímo z území Guiney-Bissau.¹⁹

¹⁹ VINCENT, L. (2007): Guinea-Bissau, Cocaine and coups haunt gagged nation. Reporters Without Borders - Africa Desk.

Nabízí se otázka, kdo kontroluje obchod s kokainem v západoafrickém regionu. Ukazuje se, že se silicím tlakem orgánů vymáhajících právo v Jižní Americe, dochází k přesunu různých částí obchodu s kokainem na africký kontinent a dále do Evropy, kde se o něj starají místní zločinecké skupiny. Jako druhá možnost se ukazuje, že jihoamerické skupiny kontrolují zásilky přímo na africkém pobřeží.

Pašování velkých zásilek námořní trasou do Afriky je pod kontrolou jihoamerických skupin a o pašování menších zásilek na komerčních letech je pod kontrolou Afričanů. Jihoameričani si také často najímají Afričany jako muly, ti jsou pak vyplaceni v „naturáliích“. Vše pramení ze špatných ekonomických podmínek v západoafrickém regionu, Afričani jsou ochotni podstupovat vysoké riziko za malý peníz nebo kokain v porovnání s pašeráky jiných národností, v průměru napolykají i více drogy. Role Afričanů nekončí doručení drogy na evropský kontinent, mají svou úlohu i v distribučním článku celého řetězce. Přeborníky tohoto druhu jsou nigerijští překupníci, a to nejen v Evropě, ale po celém světě.

Europol uvádí, že v roce 2009 došlo k omezení role Západní Afriky pro pašování kokainu díky zásahům bezpečnostních složek. Trasy pašování se rychle obměňují, obchodníci pašují kokain přes severní Afriku, některé země Sahelu a Turecko. Europol mluví o zapojení Al-Káidy v islámském Maghrebu (AQIM). Je tak možné, že pašování kokainu do Evropy začalo sloužit k financování arabských teroristických organizací. (OCTA 2011)

6.2 Dopady pašování kokainu na tranzitní země

Pašování kokainu má negativní dopad na všechny státy, kterých se dotýká. Dopad se však násobí, pokud se stát delší dobu potýká se špatnou úrovní vládnutí, nebo jehož ekonomika je menší než představují zisky nelegálního obchodu s kokainem. Pašování kokainu podkopává právní systém a provokuje násilí. Stupeň násilí se zvyšuje jak v regionech, kde je pašování kokainu novým fenoménem, tak v oblastech, odkud pašování kokainu vymizí z důvodu obměňování tras. Většinou se jedná o konkurenční soutěžení zločineckých skupin. Vážnější je situace v Africe, kde ve zkorumpovaném prostředí takovéto soupeření může vést ke svržení vlády.

6.2.1 Dopady obchodu s kokainem na západoafrický region

Pašování kokainu s sebou přináší sociální, ekonomické a bezpečnostní dopady. Africký region je přímo ohrožen zvyšujícím se počtem uživatelů kokainu. Cílem organizátorů obchodu je dopravit co největší množství drogy do Evropy a dosáhnout tak co největších zisků. Nicméně pokud se v Západní Africe zformoval velkoobchodní trh, lze očekávat zvyšující se negativní dopad na místní populaci. Bohužel pro zevrubné posouzení situace chybí datová základna.

Další dopad je ekonomického charakteru a závisí na způsobu organizace obchodu. Pokud se i na africkém kontinentě do obchodu zapojují jihoamerické skupiny, ekonomický přínos nebude velký. V případě, že se v Západní Africe zformoval vlastní trh, přínosy mohou být větší. Remitence představují další zdroj zisku, přičemž mohou být reinvestovány do dalšího nelegálního obchodu. Peníze mohou do regionu plynout i prostřednictvím obchodních transakcí nebo přímých zahraničních investic. Zaznamenány byly i sílící měny některých menších států, např. gambijské měny dalasi v roce 2007.

Posledním je dopad na samotné vládnutí států. V zemích Západní Afriky se opakovaně vynořují obvinění ze zatažení vysokých vládních a armádních činitelů do obchodu s drogami. Představitelé oslabených států jsou náchylní ke korupci. Nezákonné obchodování představuje hrozbu pro bezpečnost státu, proto toto téma mají ve své agendě mezinárodní instituce jako Rada bezpečnosti OSN, Ekonomické společenství sdružující státy západní Afriky (ECOWAS) nebo Evropská unie. Závažnost situace dokládá přítomnost mírových složek OSN v Pobřeží Slonoviny, v Libérii, v Guinee-Bissau a v Sierra Leone.

6.2.2 Dopady obchodu s kokainem na Karibskou oblast

Oblast Karibiku byla hojně využívána v 70. a 80. letech na pašování kokainu do Spojených států. Se zvyšujícím se kontrolou policejních složek obchodníci hledali nové trasy, vzrostla tak důležitost států Střední Ameriky a Mexika pro pašování drogy. Nicméně oblast Karibiku je i v současnosti využívána jako tranzitní oblast dodávek kokainu na evropský trh. Jakmile dojde v určitém regionu k poklesu objemu pašování, zločinecké skupiny přichází o zisky a to může provokovat násilí. Příkladem je Jamajka, kde nejdříve ochabl obchod směřovaný na

severoamerický trh a poté kolem roku 2002 byla významně omezena letecká kurýrní přeprava do Evropy díky spolupráci policejních složek Jamajky a Velké Británie. Jamajka tak v současnosti patří mezi státy s největším podílem vražd na populaci. Podobným případ se stal v Dominikánské republice, kde došlo rovněž k dočasnému oslabení dodávek kokainu, což implikovalo zvýšený počet vražd v regionu. Dominikánští obchodníci jsou stále více detekováni na evropské půdě, konkrétně ve Španělsku. Vyvolat nestabilitu mohlo rovněž oslabení kurýrní letecké přepravy přes Nizozemské Antily na konci roku 2003. Špatná bezpečnostní situace je na ostrově Trinidad a Tobago, kde byl zaznamenán nárůst zachycené drogy.

Společný negativní dopad pro všechny tranzitní země představuje zvýšení prevalence užití kokainu mezi místní populací. K tomu dochází nejčastěji, když jsou do pašování zapojeni místní obyvatelé a obchodníci jim platí drogou nikoliv hotovostí. Placení drogou mimo jiné nasvědčuje tomu, že obchod řídí menší zločinecká skupina s malými finančními zdroji.

7 DISTRIBUCE KOKAINU V EVROPĚ

Celý proces přepravy drogy do Evropy řídí kolumbijské zločinecké skupiny, které spolupracují se zločineckými skupinami v Evropě, převážně španělskými, italskými a nizozemskými. Kolumbijci figurují také na evropské půdě jako dovozci a velkoobchodníci. V Evropě působí i karibské skupiny, ve Španělsku jsou to Dominikánci, ve Velké Británii Jamajčani a v Nizozemsku příslušníci antilské národnosti. V Portugalsku působí občané Kapverdských ostrovů a africké Guiney-Bissau, což ukazují procenta zatčených zahraničních překupníků. Do pašování kokainu jsou zapojené italské mafiánské skupiny Camorra a Ndrangheta. Na německém trhu dominují Turci, dříve spojovaní hlavně s obchodem s heroinem. V maloobchodní sféře neboli pouličním prodeji se dále angažují Albánci a Srbové, západoafrické a severoafrické národnosti.

7.1 Západní a jižní Evropa

Dovoz a distribuce drogy se koncentrují převážně v západní Evropě. Za hlavní oblast vstupu drogy na starý kontinent se považuje Iberský poloostrov, konkrétně Španělsko a Portugalsko. Lze vyzpozorovat určitou diverzifikaci v místech vykládky, vzhledem ke zpřísněné kontrole tradiční trasy k severozápadnímu pobřeží poloostrova, do Galicie. Droga se do Evropy dostává i přes další země Evropské unie - Belgie, Francii, Itálii, Nizozemsko a Velkou Británii, v nichž je každoročně zabaveno různé množství kokainu. Jak už bylo naznačeno, obchodníci hledají nová místa vstupu, jelikož letiště zmíněných zemí jsou vystavena zpřísněné kontrole.²⁰ Západokolumbijské kartely, jež zajišťují dovoz kokainu do Evropy, velmi často spolupracují s Galicijci a italskou mafií. (Nožina 2007) Italsko-kolumbijskou spolupráci do jisté míry předurčily vazby Itálie s Argentinou, Brazílií a Venezuelou.

Europol identifikoval dvě hlavní evropská zločinecká jádra zatažená do obchodu s kokainem, neboli dvě redistribuční centra. Prvním je jihozápadní jádro, zločinecké organizace se koncentrují na Iberském poloostrově a využívají Francii jako tranzitní zemi. Role Francie v

---

²⁰ Příkladem je amsterodamské letiště Schiphol, kde byla mezi lety 2002 a 2008 praktikována politika kontroly cestujících ze zemí zatažených do obchodu s kokainem (Aruba, Dominikánská republika, Nizozemské Antily, Ekvádor, Peru či Surinam)

přepravním řetězci se zvýšila po roce 2004, kdy se k pašování začala využívat Západní Afrika. Kokain se do tohoto jádra pašuje pomocí nákladní letecké dopravy, nekomerčních letů, prostřednictvím kurýrů nebo poštovní službou.

Ve druhém severozápadním jádru organizace operují v oblasti Nizozemska a Belgie, využívají tak významného postavení obou států na poli mezinárodní obchodní přepravy (presence největších evropských přístavů) a jejich vyspělou infrastrukturu. Droga z tohoto jádra směřuje dále do Dánska, Německa, Rakouska, na Skandinávský poloostrov a do Velké Británie. Do Velké Británie se kokain pašuje přes Iberský poloostrov nebo v menší míře přes Nizozemsko, nikoliv přímo. Přes kanál La Manche se kokain pašuje v kamionech, osobních autech či skrytý v útrokách polykačů. Nizozemsko se vyznačuje silným jádrem přistěhovalců ze Západní Afriky. I když dochází k narůstajícímu trendu pašování kokainu přes balkánskou cestu, z Nizozemska je kokain dodáván do jižní a jihovýchodní Evropy k albánským zločineckým skupinám. (OCTA 2011)

V poslední době se utvořilo severovýchodní jádro. Toto jádro se vyznačuje nedostatečnou poptávkou po droze. Jedná se tak hlavně o tranzitní bod pro dodávky do Ruska, kde je atraktivní spotřebitelský trh. Europol mluví o zapojení litevských skupin do pašování kokainu ze Západní Afriky. Obyvatelé pobaltských států dávají přednost levnějším syntetickým drogám. V budoucnu se předpokládá snížení cen kokainu v oblasti a jeho zvýšená konzumace.

V zemích západní Evropy došlo k odhalení několika kokainových laboratoří. Ty nejsou doménou pouze Jižní Ameriky, obchodníci je budují i v Evropě. Typově se však liší, jedná se o laboratoře pro tzv. sekundární extrakci, jelikož hydrochlorid kokainu nebo kokainová báze jsou pašovány v různých transportních materiálech. Maskovací techniky jsou stále sofistikovanější. Kokain bývá ukrytý v zásilkách s exotickým ovocem, rozpuštěný v kávě, vínu, oblečení apod. Orgány vymáhající právo odhalily několik takovýchto laboratoří ve Španělsku a Nizozemsku.²¹ Europol uvádí, že v roce 2008 bylo v Evropě odhaleno 38 laboratoří různých velikostí.

---

²¹ EMCDDA (2010): Výroční zpráva za rok 2010: Stav drogové problematiky v Evropě. Luxembourg, 108 s.

7.1.1 Národnosti obchodující na západoevropském trhu

Na distribuci kokainu uvnitř jednotlivých zemí západní Evropy se největší měrou podílejí místní občané. Údaje o zatčených osobách dokládají zapojení příslušníků cizích národností. Ve Španělsku, které představuje vstupní bránu pro pašování kokainu do Evropy, jsou to především Kolumbijci, Maročané, Dominikánci a Nigerijci, v menší míře pak Ekvádorci a Rumuni. Maročané využívají trasy pro pašování konopí ze severní Afriky. (OCTA 2011) V současné době se zvyšuje podíl Dominikánců na pašování kokainu do EU, působí hlavně ve Španělsku a na Kanárských ostrovech. Dominikánská republika je významným tranzitním bodem v Karibiku, což může být důsledek zvýšené represe ze strany evropských orgánů na bývalých nizozemských koloniích.

Na portugalském trhu operují občané Kapverdských ostrovů, Guiney-Bissau, Španělé a Brazilci. V Nizozemsku jsou aktivní občané Aruby, Nizozemských Antil a Surinamu, známé je působení samotných Kolumbijců. V Amsterdamu se zformovala silná skupina Nigerijců, kteří řídí pašování pomocí kurýrů z Karibiku. Kokain se dále pašuje přes přístavy Rotterdam a kvůli kontrolám častěji přes Antverpy v Belgii. Itálie je specifický případ pro tradiční prezenci mafiánských skupin. Ndrangheta spolupracuje s kolumbijskými skupinami na převozu drogy přes Atlantik. Výnosy pak jdou na fungování FARC v Kolumbii. Neapolská Camorra pašuje kokain ze Španělska, zapojená je také Sicilská mafie. Afričani a Albánci pašují kokain z Nizozemska do bohaté severní Itálie.

Ve shrnutí pokud jde o Iberský poloostrov, zapojují se nejvíce jihoamerické národnosti. Západoafričani působí v mnoha zemích kontinentální Evropy a v bývalých koloniálních mocnostech (Francie, Portugalsko, Německo, Itálie). V zemích, kde se vytvořily velké arabské diaspory, operují Severoafričani, jde tak především o jihoevropské státy a Nizozemsko.

7.2 Jihovýchodní Evropa

V posledních letech dochází k případům záchytů kokainu v jihovýchodní Evropě, droga často putuje ukrytá v kontejnerech do tanních přístavů. Balkánské národnosti se čím dál větší měrou zapojují do obchodu s kokainem. Využívají tak své zkušenosti s pašováním heroinu, tabáku a dalšího podloudného zboží po tzv. balkánské cestě.²² Jednu z možných tras tak představuje trasa Západní Afrika - Turecko - Bulharsko. Balkánské zločinecké skupiny mají základny přímo na jihoamerickém kontinentu, maximalizují tím tak své zisky získáním kokainu přímo od zdroje. Mezinárodní drogové kartely využívají přístavy nových členských států Evropské unie, kde se nepředpokládá vysoký stupeň kontroly. Příkladem je přístav Konstanca v Rumunsku nebo Varna v Bulharsku. (Krulík 2010) Moldavsko funguje jako překladiště. Ulehčujícími faktory pro pašování kokainu jsou balkánská zóna volného obchodu, geografická blízkost Evropské unii a tradiční přítomnost mezinárodních zločineckých sítí. Jde však stále o záložní trasu a kokain tudy často putuje ze západní Evropy směrem na východ. (Tesař 2010)

7.3 Střední a východní Evropa

Země střední a východní Evropy (SVE) začaly fungovat jako tranzitní oblast pro přepravu kokainu do západní Evropy v první polovině 90. let. Kolumbijské kartely využívaly politických změn v zemích SVE po pádu komunismu. Jihoameričtí obchodníci posílali letecké zásilky do střední Evropy, odkud putovaly vlakem či osobní dopravou dále na západ. Je známo, že Polsko, konkrétně přístavy Gdaňsk a Gdyně slouží jako významný tranzitní uzel. Polské skupiny organizovaného zločinu mají vazby na skupiny v Brazílii, Venezuele, Kolumbii, Peru, Bolívii a v Itálii. Např. Mokotovův gang čile obchodoval s Medellínským kartelem a ruskou mafií. (Nožina 2007)

Paradoxně mnozí Afričané, kteří se v současnosti podílejí na distribuci kokainu na evropském trhu, vystudovali v postkomunistických zemích Evropy v rámci rozvojové spolupráce.

---

²² Po Balkánské cestě se pašuje heroin z Afghánistánu do západní Evropy, dělí se na střední cestu (přes Írán, Turecko, Bulharsko, přes státy bývalé Jugoslávie do Německa), na severní cestu (přes středoasijské republiky, Rusko, Ukrajinu a Polsko na západ) a na jižní cestu (z Bulharska, přes Makedonii do Albánie, odtud dále na západ)

Disponují tak výhodou znalosti zdejšího prostředí. Časté jsou případy, kdy si západoafrické skupiny najímají občany východní Evropy jako kurýry, jelikož jejich pasy nevzbuzují podezření.

Důležitou tranzitní zemí pro přepravu kokainu je Rusko. Z Moskvy jsou vypravovány letecké zásilky, z Petrohradu či Rigy pak putují zásilky po moři směrem do západní Evropy. Rusko se vyznačuje vysokými cenami kokainu a slabou kontrolou hranic a přístavů. V minulosti byly odhaleny nelegální obchodní styky mezi ruskou stranou a kolumbijskou protivládní skupinou FARC, z Ruska do Kolumbie putovaly zbraně výměnou za kokain. (Nožina 2007) Také ruské zločinecké skupiny si najímají evropské občany jako kurýry. Vypozorovaná byla aktivita Gruzínců, kteří pašují kokain do Ruska a dál na Kavkaz. Do budoucna se očekává zvýšená poptávka po kokainu z Ruska a Asie. V roce 2008 byly velkoobchodní ceny kokainu na těchto trzích dvojnásobné na rozdíl od evropského trhu. To se jistě promítne do budoucí podoby evropského kokainového trhu.

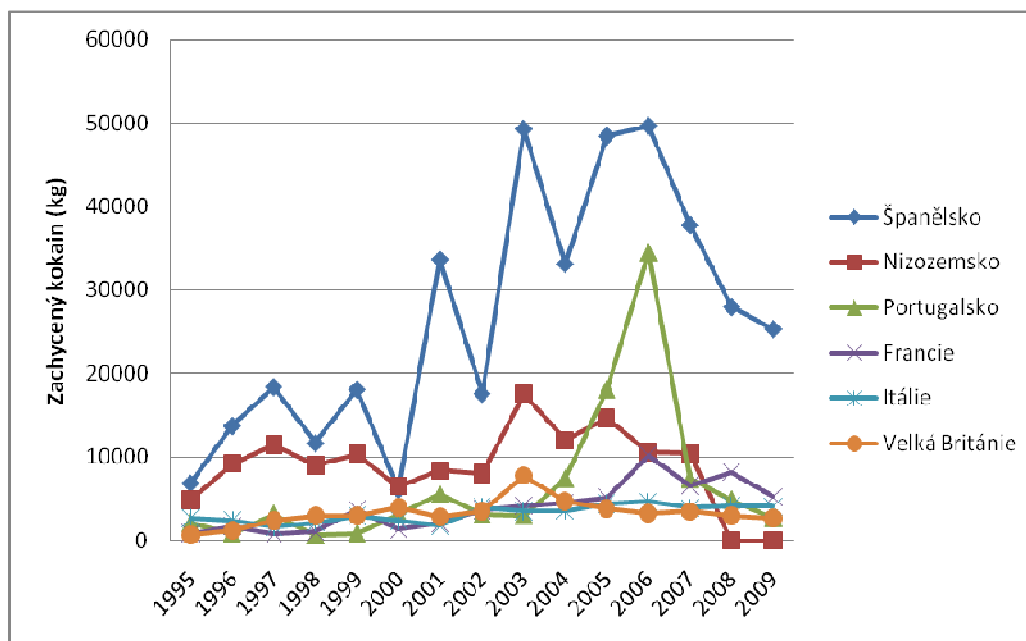
7.4 Záchyty kokainu v Evropě

Údaje o drogových záchytech dokládají význam evropského spotřebitelského trhu. Je nutné brát v potaz, že nelze určit úspěšnost orgánů potírajících obchod s kokainem, jelikož se přesně neví, jaké množství kokainu vstoupí na evropský trh. Za posledních 20 let počet záchytů v Evropě roste, nicméně množství zachycené drogy klesá. V roce 2008 bylo v Evropě provedeno 96 000 záchytů drogy, což odpovídá 67 tunám kokainu. Oproti roku 2006, kdy bylo zachyceno 121 tun kokainu, tak jde téměř o poloviční pokles. (WDR 2010) Tento pokles může být vysvětlen tím, že obchodníci obměňují trasy pašování a místa vykládky nebo také změnou protidrogových strategií jednotlivých států.

Z hlediska zachyceného množství kokainu se dlouhodobě udržuje na první pozici Španělsko. Nicméně od roku 2006 dochází ve Španělsku k poklesu množství zachyceného kokainu na 25 tisíc kg v roce 2009. Španělsko pak následuje Nizozemsko a Portugalsko. To koresponduje se skutečností, že jak Iberský poloostrov, tak Nizozemsko jsou hlavními uzly dovozu kokainu na evropské území. Nizozemsko nicméně uplatňuje tvrdou politiku kontrol, jak na Nizozemských Antilách, tak na letištích v zemi, což významně zredukovalo počet kurýrů

odbavených z Karibiku. Významné množství kokainu v jednotkách tun je dlouhodobě zachycováno ve Francii, Itálii a Velké Británii. V roce 2008 zaznamenala Francie největší množství zachyceného kokainu ze zemí západní Evropy, když nebereme v potaz Španělsko. Přičemž nejčastěji byl kokain detekován na moři v blízkosti francouzských zámořských oblastí nebo v blízkosti západoafrických břehů. (viz Graf 9)

Graf 9: Množství zachyceného kokainu (kg) v zemích západní Evropy, 1995-2009

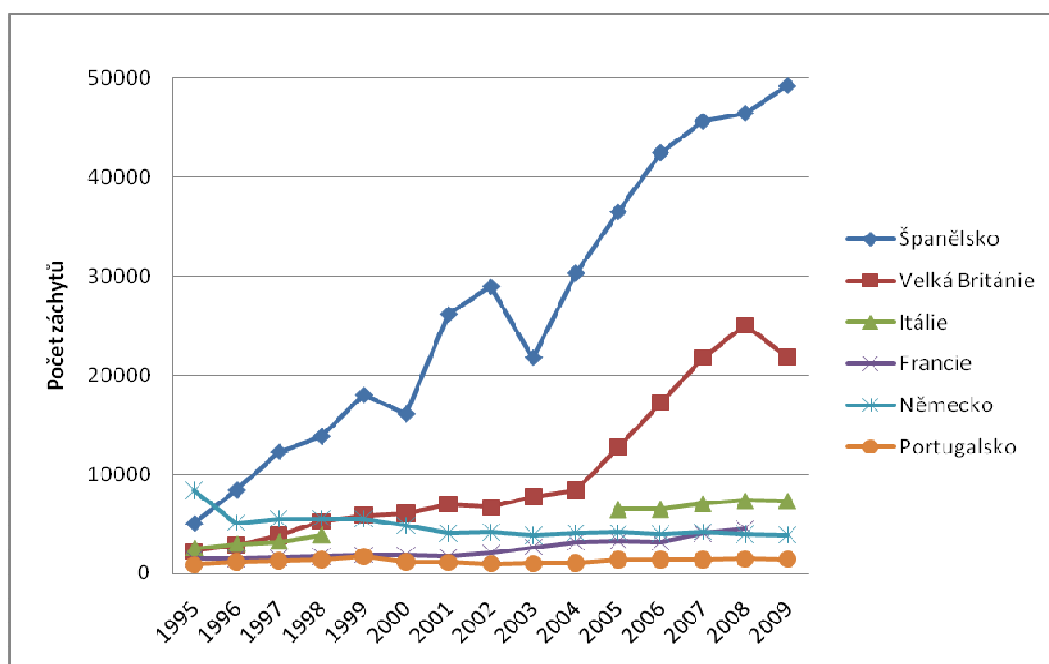
Zdroj: vlastní, EMCDDA (2011): *Statistický věstník 2011*

Poznámka: Data pro Nizozemsko dostupná do roku 2007

Význam Velké Británie na evropském kokainovém trhu dokládá záchyt z letošního června, k němuž došlo ve městě Southampton na jižním pobřeží Anglie. Celníci odhalili na palubě luxusní jachty 1,2 tuny vysoce kvalitního kokainu v maloobchodní hodnotě v přepočtu přes 8 miliard korun. Jeho čistota byla odhadnuta na 90 %. Odborník ze Serious Organized Crime Agency (SOCA) uvedl, že po „nařezání“ by se z tohoto množství vyrobilo 8 tun kokainu na pouliční prodej. Zásilka, jejíž cílovou destinací bylo Nizozemsko, putovala z Venezuely s mezipřistáním na britských Panenských ostrovech.²³ To dokládá trvající význam tzv. severní cesty pašování kokainu přes Karibik.

²³ Southampton cocaine haul 'worth up to £300m'. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-hampshire-14380587>, 2011.

Graf 10: Počet záchytů kokainu v zemích západní Evropy, 1995 - 2009

Zdroj: vlastní, EMCDDA (2011): *Statistický věstník 2011*

Poznámka: Pro Itálii nejsou pro roky 1999-2004 dostupná data

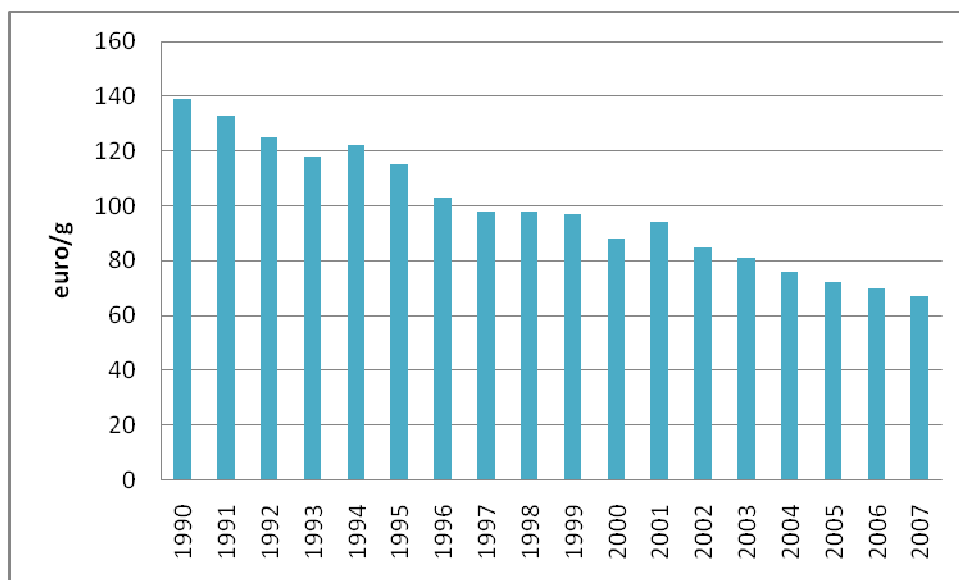
Jak už bylo zmíněno, trend počtu záchytů v západní Evropě zaznamenává rostoucí tendenci. V dlouhodobém měřítku dochází k nejvíce záchytům a také k největšímu nárůstu případů ve Španělsku a Velké Británii. (viz Graf 10) V roce 2009 se ve Španělsku odehrálo více než 49 tisíc záchytů, přičemž k nejvíce záchytům dochází v mezinárodních vodách. (WDR 2010) Ve Velké Británii to bylo téměř 22 tisíc záchytů. Tento trend jistě ukazuje na skutečnost, že britský a španělský spotřebitelský trh patří mezi největší v Evropě. Svůj podíl na tom také má vypracovaný kontrolní systém obou zemí.

7.5 Cena a čistota kokainu na evropském trhu

EMCDDA uvádí, že v roce 2009 se průměrná čistota kokainu v Evropě (sledováno u 18 zemí²⁴) pohybovala mezi 18 a 51 %. V dlouhodobém hledisku u většiny zemí dochází k poklesu čistoty kokainu, s výjimkou Portugalska. Nízká čistota kokainu představuje vysoké nebezpečí pro uživatele. Kokainový prášek bývá mísený mastkem, jasanovým cukrem nebo amfetaminy, jsou známy případy, kdy byl kokain smíchaný s látkou používanou ve veterinářství k odčervení. (rozhovor s D. Muszelou) Stejný trend je pozorován u ceny kokainu prodávaného na ulicích. (viz Graf 11) Průměrná cena kokainu očištěná o inflaci se na evropském trhu v roce 2009 pohybovala mezi 45 a 104 eury za gram.

Graf 11: Průměrná maloobchodní cena kokainu očištěná o inflaci v EU, 1990-2007

Zdroj: WDR 2009

Poznámka: v cenách z roku 2007

²⁴ Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Island, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie, Irsko

7.6 Dělení zisku z nelegálního obchodu s kokainem

UNODC odhadnul maloobchodní hodnotu evropského kokainového trhu v roce 2008 na 34 miliard amerických dolarů. Jak jsou zisky z prodeje kokainu na evropském trhu děleny mezi jednotlivé články distribučního řetězce? Méně než jedno procento zisku připadne na chudé coccaleros v Andském regionu. Další procento připadá na zprostředkovatele a obchodníky v Andském regionu. Čtvrtina zisku připadne na velké obchodníky zajišťující přepravu kokainu z Jižní Ameriky k hlavním evropským vstupům. 17 % připadne na obchodníky zajišťující distribuci kokainu na koncový spotřebitelský trh. Více jak polovina připadne na drogové překupníky na trzích jednotlivých států, kterých je odhadem nejvíce. Výnosy jednotlivých článků distribučního řetězce se tak zvyšují se vzdáleností od produkčních oblastí Andského regionu. Velkoobchodníci, na které připadá cca 25 % zisků, musí vynaložit vysoké prostředky na převoz kokainu přes Atlantik. Obchodníci pak také vynaloží velkou sumu peněz na podplácení úředníků apod.

8 EVROPSKÝ SPOTŘEBITELSKÝ TRH

Evropský kokainový trh začal v různých zemích růst od poloviny 90. let 20. století až na současných odhadovaných 4,6 milionů kokainových uživatelů²⁵. To dělá z kokainu druhou nejužívanější drogu, prvenství patří konopí. 4,1 milionů uživatelů připadá na západní a střední Evropu a 500 tisíc uživatelů na východní a jihovýchodní Evropu. (WDR 2010) Ve skupině mladých dospělých (15-34 let) užilo v posledním roce drogu 3 miliony lidí. Většina z celkového počtu evropských uživatelů kokainu tak připadá na mladé lidi do 34 let. Což koresponduje s faktem, že kokain je „módní“ záležitost typická pro večírky apod.

V posledních deseti letech je v celé Evropě sledován rostoucí trend v užívání kokainu. Zatímco v některých státech jako je Španělsko, Itálie, Německo se tento trend stabilizuje, v jiných stále roste. Vysoké míry prevalence, tedy vyšší než je evropský průměr, jsou sledovány ve Španělsku, VB, Itálii, Irsku a Dánsku. S výjimkou Dánska je kokain ve všech těchto zemích nejužívanější stimulační drogou. Nejnižší míry prevalence pak mají státy východní a jihovýchodní Evropy - Rumunsko, Řecko, Maďarsko apod.

Tabulka 1: Míra užívání kokainu v Evropě ve věkové skupině 15-64 let, 2008

Věková skupina 15-64 let	Časový rámec užívání		
	Celoživotní	V posledním roce	V posledním měsíci
Odhad počtu uživatelů v Evropě	14 milionů	4 miliony	2 miliony
Evropský průměr	4,1%	1,3%	0,5%
Rozpětí	0,1–9,4 %	0,0–3,1 %	0,0–1,5 %
Země s nejnižší prevalencí	Rumunsko (0,1 %) Malta (0,4 %) Litva (0,5 %) Řecko (0,7 %)	Rumunsko (0,0 %) Řecko (0,1 %) Maďarsko, Polsko, Litva (0,2 %) Malta (0,3 %)	Rumunsko, Řecko (0,0 %) Malta, Švédsko, Polsko, Litva, Estonsko, Finsko (0,1 %)
Země s nejvyšší prevalencí	Velká Británie (9,4 %) Španělsko (8,3 %) Itálie (7,0 %) Irsko (5,3 %)	Španělsko (3,1 %) Velká Británie (3,0 %) Itálie (2,1 %) Irsko (1,7 %)	Velká Británie (1,5 %) Španělsko (1,1 %) Itálie (0,7 %), Rakousko (0,6 %)

Zdroj: EMCDDA (2010): *Výroční zpráva za rok 2010: Stav drogové problematiky v Evropě*

²⁵ ti, kteří užili drogu v posledním roce ve věkové skupině 15-64 let v roce 2008

V Evropě jsou co do počtu uživatelů kokainu dominantní dva trhy, britský a španělský. Velká Británie je největším evropským kokainovým trhem se 1,2 milionem uživatelů v roce 2009. (WDR 2010) Britská míra prevalence vykazuje rostoucí trend. Největší míry prevalence vykazuje Skotsko. Ve Velké Británii rovněž roste počet případů otrav a smrtí zapříčiněných užíváním kokainu.²⁶

V případě Španělska je vhodné reflektovat faktory, které do jisté míry určují jeho významný spotřebitelský trh. Jedná se o přímořský stát s čilou námořní dopravou. Historické a kulturní vazby na Jižní Ameriku a geografická poloha Španělska na Iberském poloostrově do jisté míry předurčily, že se ze Španělska stala vstupní brána kokainu a jedno z redistribučních jader. To, že je Španělsko druhým největším kokainovým trhem, je tak sociální dopad výše zmíněného.

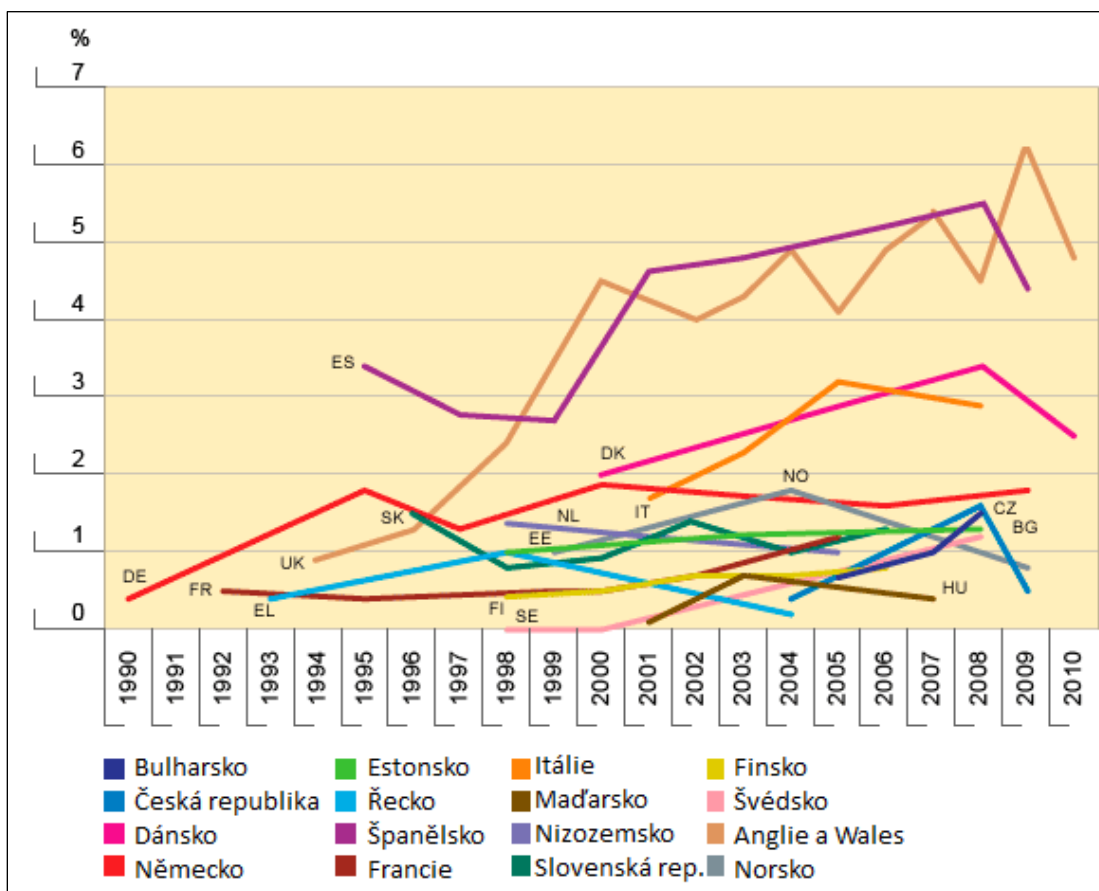
Ve Velké Británii a ve Španělsku je zaznamenán největší počet zatčených kurýrů odbavených v Západní Africe. Přičemž co se týče národnosti a místa odbavení kurýrů, Velká Británie se vyznačuje větší homogenitou, nežli Španělsko. Zajímavá je role Francie, ačkoli co do počtu uživatelů nezaujímá významné místo v evropském žebříčku, zvyšují se počty zabavených zásilek. Francie je totiž hojně využívána jako překladiště a tranzitní region. Jednak z jihozápadního distribučního jádra a pak přímo ze svých bývalých kolonií v Západní Africe, s kterými má rozvinuté letecké spojení.

Vyšší míra užívání kokainu je obecně mezi mladými dospělými ve věkové skupině 15-34 let. V roce 2009 v Evropě kokain v posledním roce užilo v rozmezí 0,1 až 6,2 % mladých dospělých. Z dlouhodobého hlediska je nejvíce mladých uživatelů ve Španělsku (4-5 %), dále ve Velké Británii, Dánsku a Itálii, kde je míra užívání vyšší jak 2 %. (viz Graf 12)

---

²⁶ 14 % ze všech drogově zapříčiněných úmrtí

Graf 12: Vývoj prevalence užití kokainu v posledním roce mezi mladými dospělými (15–34 let) ve vybraných evropských zemích, 1990-2010

Zdroj: vlastní úprava, EMCDDA (2011): *Statistický věstník 2011*

V Evropě, jako jinde ve světě, se profilovaly různé typy uživatelů kokainu. První skupina užije drogu experimentálně pouze jednou až dvakrát za život. Další skupinu tvoří tzv. sociálně integrovaní uživatelé, ti užívají drogu příležitostně na večírcích, při zvláštních příležitostech apod. Poslední skupinu tvoří sociálně vyloučení lidé, včetně uživatelů heroinu a dalších drog. (EMCDDA 2010) Zvláštní skupinu tvoří lidé, kteří se podílejí na pašování a distribuci kokainu. Například najímané muły v chudých zemích Západní Afriky jsou často placeni v naturáliích, stejně jako mnozí pašeráci v Evropě. Tím se rozšiřuje míra užívání v populaci.

9 ČESKÁ REPUBLIKA A EVROPSKÝ KOKAINOVÝ TRH

Za dob komunismu se na naše území tradiční globální drogy, tedy opiáty, kokain a konopí, téměř nedistribuovaly. Podle Aleše Borovičky z NPC SKPV PČR²⁷ však bylo naše území v té době využíváno jako tranzitní oblast pro přepravu kokainu do Evropy, a to díky politickým vazbám s jihoamerickými státy, existencí přímých letů a presencí českých emigrantů v Jižní Americe. Po roce 1989 došlo k otevření nových trhů a Československo se nejdříve stalo převážně tranzitní zemí. Od roku 1993 se Česká republika postupně stávala zemí cílovou pro mezinárodní obchod s drogami. (Krulík 2010) Tento trend souvisí se zvyšující se životní úrovní českého obyvatelstva. Kokain neboli droga bohatých, se tak začal distribuovat i na český trh.

Čeští uživatelé kokainu na evropském spotřebitelském trhu tvoří významný podíl. To dokládá údaj prevalence užití kokainu v posledním roce mezi mladými dospělými (15-34 let), který v roce 2008 činil 1,6 % (rozpětí v EU bylo 0,1-6,2 %). Cílovou skupinou nabízeného kokainu jsou u nás hlavně cizinci. Nicméně podle slov ředitele NPC Jakuba Frydrycha se poptávka po kokainu zvyšuje.

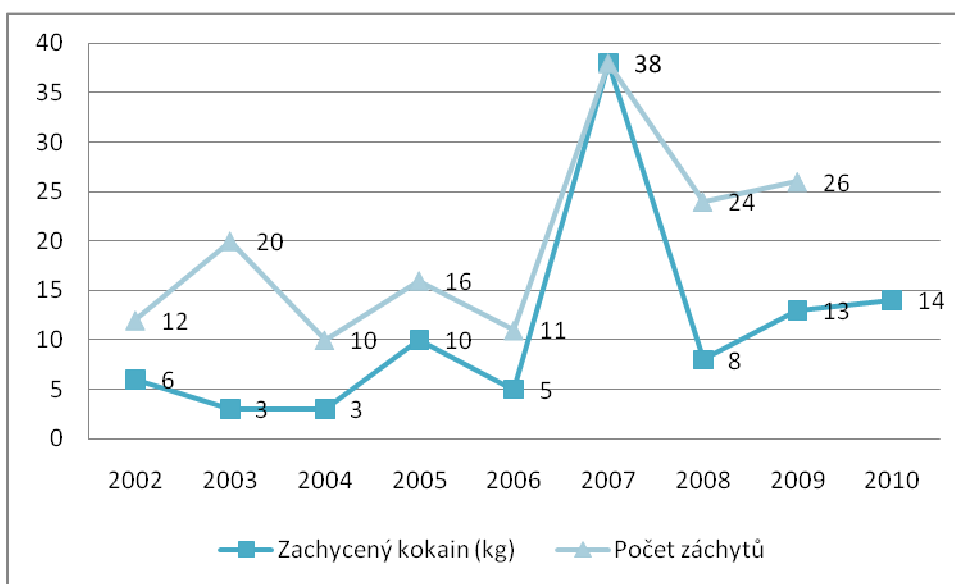
Ve vývoji dochází k poklesu ceny kokainu na našem území. Cena klesla z 3 000 Kč za gram kokainu z doby před deseti lety na současných 1 200 až 1 500 Kč za gram drogy. Oproti době před deseti lety se rovněž setkáváme s daleko horší kvalitou kokainu. Pouliční kvalita kokainu na našem trhu je velmi nízká, pohybuje se kolem 10-15 %. Jsou zaznamenány záchyty 98 % kokainu, ale to bylo pro vyložené fajnšmekry. (Muszela 2011)

---

²⁷ rozhovor s Jakubem Frydrychem a Alešem Borovičkou z Národní protidrogové centrály SKPV PČR. Mezinárodní politika, 1/2010.

Pozici České republiky (ČR) na evropském kokainovém trhu dále dokládají údaje o záchytech. Rok 2007 byl pro ČR významný co do počtu záchytů, tak v množství zachyceného kokainu (38 kg). V témže roce bylo ve Španělsku zachyceno 38 000 kg kokainu, což je v porovnání s ČR tisícinásobek. Nicméně od roku 2002 můžeme na našem území pozorovat stoupající trend u obou zmiňovaných ukazatelů. (viz Graf 13)

Graf 13: Vývoj množství zachyceného kokainu (kg) a počtu záchytů na území ČR, 2002-2010

Zdroj: vlastní, NPC PČR (2010): *Výroční zpráva 2010*

9.1 Zločinecké skupiny zapojené do distribuce kokainu na území ČR

Do distribuce drog jsou na území ČR zapojeni především Nigerijci, kosovští Albánci a Arabové. Jedná se o silně uzavřené skupiny, což umocňuje společný jazyk jednotlivých zločineckých skupin (kosovská albánština, arabština, africké dialekty Nigérie).

Od první poloviny 90. let jsou u nás aktivní západoafrické zločinecké skupiny. V současné době českému kokainovému trhu dominují. Jedná se především o Nigerijce, v menší míře o obyvatele Guiney, JAR, Konga, Ghany a Mali. Do této skupiny je obtížné proniknout kvůli jazykovým specifikům. Afričani pod záminkou získání českého občanství, uzavírají sňatky

s Češkami. Podílejí se na dovozu kokainu z Jižní Ameriky do západní Evropy, na jejím dovozu do ČR a také na jeho distribuci v rámci ČR. Západoafrické skupiny si často najímají české kurýry, zejména ze sociálně slabých skupin. Kromě obchodu s kokainem se specializují na další nelegální aktivity.

Další skupinu, která participuje na distribuci kokainu v ČR, tvoří příslušníci balkánských národností (Albánci, Bulhaři, Rumuni a Turci). Ti jsou zadržováni v zemích Evropské unie, v Jižní Americe i v Karibiku. Balkánské skupiny mají dlouholeté vztahy s českým kriminálním prostředím, což představuje určitou výhodu. Kosovští Albánci jsou organizováni do klanů, často složených z rodinných příslušníků, jde proto o velmi sepnuté organizace. K záchytům kokainu u této skupiny začalo docházet od roku 2000, jednalo se především o rozšíření sortimentu. Známa je skutečnost, že si členové balkánských skupin zakládají v českých městech firmy či vlastní obchody, které jim slouží k praní špinavých peněz. Zprvu získávali Albánci kokain ze sekundárních zdrojů od Afričanů nebo ze západní Evropy. Do budoucna se očekává, že budou navazovat těsnější kontakty s jihoamerickými skupinami.

Na českém kokainovém trhu dále operují Jihoameričané s vazbami na Kolumbii. Od první poloviny 90. let se u nás stupňoval počet zadržených kurýrů z Jižní Ameriky. Ti k nám přijížděli na trase Bogota - Caracas - Amsterdam - Praha. Kokain pašovali ve speciálních kontejnerech vyrobených z prezervativu nebo gumových rukavic. Od roku 2001 pak kokain začaly pašovat i jiné národnosti. Mnoho polykačů odbavených v Jižní Americe pochází s Polska, Česka či Nigérie. Jihoameričtí polykači k nám přijíždějí přes Karibik a Západní Afriku. (Nožina 2007)

Na území ČR dále působí méně organizované skupiny řízené Čechy. Většinou se jedná emigranty nebo reemigranty, kteří mají dvojitý občanství a využívají znalosti různých prostředí. V Česku pak často zakládají společnosti specializující se na dovoz a vývoz mezi ČR a Jižní Amerikou.

V malé míře mají obchod s kokainem ve svém repertoáru ruskojazyčné skupiny a arabské skupiny. Jejichž tradiční specializací je obchod s heroinem a hašišem.

10 INICIATIVY EVROPSKÉ UNIE V BOJI PROTI OBCHODU S KOKAINEM

Evropská unie je zapojena do řady iniciativ zaměřených na boj proti pašování kokainu z regionu Jižní Ameriky a Karibiku (LAC). Na politické úrovni aktuálně plní Protidrogovou strategii EU (2005-12) a Protidrogový akční plán EU 2009-12, jež stanovují konkrétní cíle pro region Jižní Ameriky a Karibiku.

V boji proti nelegálnímu obchodu s kokainem je nutná mezinárodní spolupráce, tu dokládá založení Pracovní skupiny na sdílení zpravodajských informací mezi EU a LAC. Dalším příkladem je vznik Mechanismu koordinace a spolupráce v oblasti drog mezi EU a LAC, v rámci něhož dochází k výročním plenárním zasedáním a zasedáním technického rázu několikrát do roka. Spolupráci EU a Andského společenství (Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Peru) dokládá „High Level Specialised Dialogue on Drugs“, v rámci něhož rovněž dochází k výročním expertním zasedáním. EU uzavřela se všemi státy Andského společenství dohody o prekurzorech a chemických látkách užívaných k výrobě nelegálních drog.

Evropská unie vynakládá nemalé finanční prostředky na operační projekty na prevenci produkce a pašování kokainu. Na konci roku 2009 tak celková vynaložená suma činila 360 milionů eur. Přičemž hlavní zájem má EU na uplatňování alternativních forem rozvoje v regionu Jižní Ameriky.

Dalším projektem bylo podepsání regionální strategie na spolupráci EU a Andského společenství v roce 2007 s náklady 50 mil. eur na roky 2007-2013. Výsledkem bylo vytvoření programu PRADI-CAN (Programa Antidrogas ilícitas en la Comunidad Andina) s cílem zformovat síť národních observatoří na sledování obchodu s drogami a kontrolu chemických látek v regionu. V roce 2009 Evropská komise založila mezinárodní projekt Spolupráce v oblasti protidrogové politiky mezi Jižní Amerikou a EU (COPOLAD) s cílem usnadnit spolupráci mezi národními agenturami zabývajícími se protidrogovou politikou.

EU je aktivní také v Africe, vzhledem k její tranzitní funkci v distribučním řetězci. Pod záštitou Evropského rozvojového fondu EU zakládá projekty proti organizovanému zločinu v Západní Africe. V roce 2006 Evropská komise založila tříletý projekt Spolupráce bezpečnostních a zpravodajských složek v boji proti pašování kokainu z LA do Západní

Afriky (CO-LA-CAO). Mimo to EU asistuje africkým bezpečnostním složkám při plnění Protidrogového akčního plánu zemí ECOWAS.

V roce 2007 sedm zemí EU (Irsko, Španělsko, Francie, Itálie, Nizozemsko, Portugalsko, Velká Británie) podepsalo dohodu ustanovující Maritime Analysis and Operations Centre–Narcotics (MAOC-N). MAOC-N bylo založeno pro koordinaci zabavování kokainu pašovaného v letadlech a lodích v oblasti Atlantiku s cílem znemožnit, aby se droga dostala na evropský kontinent a zamezit tak, aby překupníci dosáhli svých příjmů a hlavně dlouhodobě odrazovat od nelegálního pašování. V prvních dvou letech působení orgán zachytil na 45 tun kokainu. (La cocaína 2010)

Europol se angažuje prostřednictvím projektu Project Cola a Analysis Work File (AWF Cola). V rámci tohoto projektu se shromažďují informace týkající se aktivit zločineckých organizací a sítí zapojených do výroby, zpracování a obchodu s kokainem, včetně informací o chemických prekurzorech a látkách na „řezání“ kokainu. Europol spolupracuje s americkou organizací DEA, Eurojustem a Interpolem. Vedle toho Europol spolupracuje s bezpečnostními složkami členských států v rámci systému včasného varování. Projekt Cola dále analyzuje způsoby balení a ukrývání kokainu.

Výčet toho, jakým způsobem se Evropská unie angažuje v boji proti mezinárodnímu obchodu s kokainem, je bohatý a ukazuje na vážnost situace.

11 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zanalyzovat nový fenomén, s kterým se potýká mezinárodní obchod s kokainem. Během posledních pětadvaceti let došlo na americkém trhu k téměř padesátiprocentnímu poklesu poptávky po kokainu. Naopak evropský trh se během posledních deseti let zdvojnásobil. Evropa se 4,5 miliony uživatelů kokainu se tak právem dostala do hledáčku jihoamerických obchodníků. A je třeba si uvědomit, že právě neutuchající poptávka ze stran uživatelů dělá z obchodu z drogami tak lukrativní byznys. Dalším faktorem, který určuje podobu mezinárodního kokainového trhu, je cena kokainu, která roste se vzdáleností od produkčních oblastí Jižní Ameriky. Velkoobchodní ceny kokainu jsou na evropském trhu dvakrát vyšší než ve Spojených státech amerických. Do budoucna je tak možné očekávat pašování kokainu na nové vzdálené trhy.

Globální kokainový trh řídí skupiny mezinárodního organizovaného zločinu. Jejich současná struktura fungující na principu nezávislých buněk, což je typické i pro mnohé teroristické skupiny dneška, znesnadňuje práci orgánům vymáhání práva. Významnými nástroji, které tyto skupiny užívají k prosazování svých cílů, je korupce a násilí. Oboje má destabilizační efekt na dotčené státy. Zločineckým skupinám nahrává globalizace, mezinárodní obchod, rozvinutá letecká přeprava a s ní související migrační proudy.

Za místo, kde má mezinárodní obchod s kokainem své kořeny, je možné označit Andský region v Jižní Americe. Andský region je po mnoho let spjatý s gerilovými a teroristickými organizacemi, které participují na obchodu s kokainem a představují hrozbu pro tamní bezpečnost. Trendy v pěstování koky mnohdy korelují se stupněm aktivity ozbrojených organizací. Působení jihoamerických zločineckých skupin lze přirovnat ke zhoubnému nádoru. Jakmile orgány prosazující právo některou skupinu dopadnou, obratem vznikne jiná, nebo jen přemístí svou působnost. To je případ Venezuely, odkud se v současnosti odbavuje většina kokainu na evropský trh.

Díky snahám orgánů prosazujících právo dotčených států ve spolupráci s vládou Spojených států dochází v Andském regionu k poklesu rozlohy pěstování koky. Naopak se zvyšuje rozloha vymýcené koky a největší podíl na tom mají letecké postřiky v Kolumbii. Nicméně díky novým zpracovatelským postupům a vyvíjející se technologické úrovni laboratoří se zdá,

že drogový byznys nebude ohrožen. Zájem úřadů by se měl zaměřit na otázku vlastnictví orné půdy v Kolumbii, které je v současné době nastavené v neprospěch malých zemědělců, kteří se tak dostávají pod vliv zločineckých skupin. Dva hlavní faktory znemožňují implementovat alternativní metody obživy současných coccaleros. Jedním je otázka koncentrace půdy malému procentu vlastníků a druhým významný vliv guerrilových skupin. Navzdory snižující se výměře kokových plantáží produkce kokainu roste. Z tohoto hlediska je vhodné upozornit na Peru, kde dlouhodobě dochází k nárůstu jak rozlohy kokových plantáží, tak produkce kokových listů.

V roce 2008 bylo z Jižní Ameriky do Evropy odbaveno 200 tun kokainu. Odečteme-li množství kokainu zachycené celními a policejními orgány a množství kokainu „ulité“ na cestách či použité jako výplata pašerákům, ke konečné spotřebě se dostalo 120 tun drogy. Většina kokainu určeného pro evropský trh se pašuje na velkých nákladních lodích v kontejnerech. Jeho odhalení je takřka nemožné. Formování tras pašování kokainu souvisí s faktory, jako je geografická blízkost nebo post-koloniální vazby a s tím související letecké linky. Do dnešní doby jsou zmapované tři hlavní trasy pašování kokainu do Evropy, jde o severní, střední a africkou trasu. Vedle toho existuje několik dalších, co do objemu přepraveného kokainu, méně významných tras. Dochází k promítání dříve ustanovených tras pašování jiných druhů drog do současných tras pašování kokainu. Důkazem je severní Afrika a její konopné trasy.

Největší pozornost odborné veřejnosti přitom připadá na africkou trasu. Západní Afrika je jakousi paralelou Mexika v případě pašování kokainu do Spojených států amerických. Oba tyto regiony doplatily na svou geografickou polohu mezi produkční a spotřebitelskou oblastí. V případě západoafrického tranzitního regionu obchodníkům s kokainem nahrává politická nestabilita, vysoký stupeň podplácení, nízká životní úroveň tamního obyvatelstva, které je tak více náchylné zapojit se do nelegálních aktivit. HDP/ob. v paritě kupní síly je v Ghaně dvanáctkrát nižší nežli ve Španělsku a čtrnáctkrát nižší než ve Velké Británii, dvou hlavních evropských kokainových trzích. Západoafrické skupiny organizují kurýrní přepravu do Evropy, nejedná se tak pouze o muly. Zvyšující se význam afrického regionu pro přepravu kokainu dokládají údaje o zachycených drogách v regionu, kdy v roce 2007 bylo celníky zachyceno přes šest tun kokainu. Závažnost situace posiluje fakt, že jen s málo zeměmi Západní Afriky je možno navázat efektivní mezinárodní spolupráci na řešení problému.

Platí v úvodu zmíněné východisko, že na distribuci kokainu v Evropě se odráží historické, kulturní a post-koloniální vazby. To dokládají údaje o národnostech zatčených překupníků a dovozců v jednotlivých zemích Evropy. Na Iberském poloostrově se nejvíce zapojují jihoamerické národnosti. Západoafričani působí v mnoha zemích kontinentální Evropy a v bývalých koloniálních mocnostech. V zemích, kde se vytvořily velké arabské diaspory, operují Severoafričani. V Německu se do obchodu s drogami zapojují Turci, jde o potomky tzv. gastarbeiterů, kteří přicházeli do Německa v 60. a 70. letech 20. století v rámci dočasných pracovních programů. Distribuci na kokainovém trhu mimo jiné často určují politické změny, příkladem je rozpad tzv. východního bloku v Evropě na přelomu let 1989/1990 a následná tranzitní úloha zemí SVE. V Evropě dochází k nárůstu počtu záchytů, nicméně k poklesu množství zachyceného kokainu. Přičemž k největšímu počtu záchytů dochází dlouhodobě ve Španělsku a Velké Británii.

V posledních deseti letech je v celé Evropě sledován rostoucí trend v užívání kokainu. Přičemž nejvíce uživatelů spadá do skupiny mladých dospělých, tedy lidí do 34 let. Státy s dlouhodobě nejvyšší mírou prevalence jsou Španělsko a Velká Británie. Čísla o prevalenci užití kokainu mezi českou populací, stejně jako o záchytech uskutečněných na území České republiky dokládají nevýznamné postavení České republiky na evropském kokainovém trhu. Nicméně poptávka po kokainu se zvyšuje, což souvisí se zvyšující se životní úrovní českého obyvatelstva. Střední a východní Evropa tak stále více čelí hrozbě zvyšující se konzumace kokainu. Neměla by se opomíjet tranzitní role České republiky ani přítomnost skupin organizovaného zločinu na našem území, jejichž síť je u nás poměrně dobře rozvinutá.

Nelegální mezinárodní obchod s kokainem představuje globální problém. Jedná se o problém jak na straně nabídky, tak na straně poptávky, řešení vyžaduje vyvážený přístup. V boji proti mezinárodnímu obchodu s kokainem je nutná mezinárodní spolupráce. Evropská unie plní v současné době několik protidrogových strategií a rozvinutá je i spolupráce EU se zeměmi z regionu Jižní Ameriky a Karibiku a státy Andského společenství. Na různé operační projekty, zaměřené především na alternativní formy rozvoje v zemích Jižní Ameriky, již vynaložila prostředky v hodnotě 360 milionů eur. Vzhledem k významnosti africké trasy EU pod záštitou Evropského rozvojového fondu operuje také v africkém regionu. Za zmínku stojí kontrolní orgán MAOC-N, jenž úspěšně koordinuje záchyty kokainu v Atlantském oceánu nebo činnost Europolu a systému včasného varování v rámci členských států EU.

SEZNAM LITERATURY

CASTLES, S., MILLER, M. J. (1998): The age of migration. Second edition. Macmillan Press LTD, Hong Kong, 336 s.

DRBOHLAV, D., UHEREK, Z. (2007): Reflexe migračních teorií. Geografie-Sborník České geografické společnosti, č. 2, roč. 112, s. 125-141.

HOLMES, S., J., GUTIRREZ de Pineres, S., A., CURTIN, K., M. (2006): Drugs, Violence, and Development in Colombia: A Department-Level Analysis. Latin American Politics and Society, Vol. 48, No. 3, pp. 157-184.

KRULÍK, O. (2010): Drogová problematika v současném světě: Nejenom předmět studia politické geografie. Mezinárodní politika 1/2010. Ústav mezinárodních vztahů, s. 4-7.

MAY, D., C. (1988): How Coca-Cola Obtains Its Coca. The New York Times.

NAÍM, M. (2008): Černá kniha globalizace. Vyšehrad, Praha, 303 s.

NOŽINA, M.: Kokainové sítě ve východní a střední Evropě. Příklad České republiky. Bulletin Národní protidrogové centrály, 4/2007, s. 12 – 35.

NOŽINA, M.: Kolumbijské drogové kartely. In: Mezinárodní politika. 6/2000, s. 30-32.

NOŽINA, M. (1997): Svět drog v Čechách. KLP - Koniasch Latin Press, Praha, 348 s.

PINEDA, C. (2005): Plan Colombia: A Political, Economic, and Cultural Analysis of Coca and Poppy Eradication Projects in Putumayo, Colombia. Totem: The University of Western Ontario Journal of Anthropology, Volume 13, Issue 1, s. 72-80.

TESAŘ, F. (2010): Jdou, jdou tou balkánskou cestou. Mezinárodní politika 1/2010. Ústav mezinárodních vztahů, s. 16.

TOMÁŠEK, J. (1997): Drogová geografie jako politický problém. Diplomová práce. Institut politologických studií FSV UK, Praha, 123 s.

VINCENT, L. (2007): Guinea-Bissau, Cocaine and coups haunt gagged nation. Reporters Without Borders - Africa Desk.

WYLER, L.S., COOK, N. (2009): Illegal Drug Trade in Africa: Trends and U.S. Policy, Congressional Research Service, 53 s.

Polish Police, US DEA Make 'Successful' Crackdown on Poland's Major Drug Gang. <http://www.justice.gov/dea/pubs/international/newsrel/europe080805.html>, 2005.

Southampton cocaine haul 'worth up to £300m'. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-hampshire-14380587>, 2011.

„Na drogovou problematiku nelze pohlížet jako na něco, co by bylo jednou provždy řešitelné“, rozhovor s Jakubem Frydrychem a Alešem Borovičkou z Národní protidrogové centrály České SKPV PČR, Mezinárodní politika, 1/2010.

Rozhovor s Daliborem Muszelou, radou 1. odboru pro kokain NPC SKPV Policie České republiky, Praha, 16. 8. 2011

Informační a statistické zdroje:

Bolivia Coca Survey 2010. <http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Bolivia/BOLIVIA-COCA-SURVEY-2010-ES-WEB.pdf>, UNODC, 2010.

Cocaine and crack drug profile, <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/cocaine>

EMCDDA (2010): *Výroční zpráva za rok 2010: Stav drogové problematiky v Evropě*. Luxembourg, 108 s.

EMCDDA (2011): *Statistický věstník 2011*, <http://www.emcdda.europa.eu/stats11>

EUROPOL (2011): *EU Organised Crime Threat Assessment (OCTA 2011)*, 38 s.

INCB (2010): *Report of the International Narcotics Control Board for 2010*. Vienna, 160 s

NPC PČR (2010): *Výroční zpráva 2010*, Národní protidrogová centrála. <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>

OEDT-Europol (2010): *La cocaína: una perspectiva de la Unión Europa en el contexto mundial*, Publicaciones conjuntas del OEDT-Europol. Luxembourg, 29 s.

UNODC (2010a): *Crime and instability, Case studies of transnational threats*. Vienna, 65 s.

UNODC (2010b): *The globalization of crime: a transnational organized crime threat assessment (TOCTA)*. Vienna, 314 s.

UNODC (2010c): *World Drug Report 2010*, Vienna, 313 s.

UNODC (2009): *Transnational Trafficking and the Rule of Law in West Africa: A Threat Assessment 2009*. Vienna, 102 s.

UNODC (2008): *Drug Trafficking as a Security Threat in West Africa*. Vienna, 54 s.

UNODC (2007a): *Cocaine Trafficking in West Africa, The threat to stability and development (with special reference to Guinea-Bissau)*. Vienna, 41 s.

UNODC (2007b): *World Drug Report 2007*, Vienna, 282 s.

UNODC (2005): *World Drug Report 2005*, Vienna, 214 s.

Internetové zdroje:

The International Narcotics Control Board (INCB), <http://www.incb.org/>

The World Customs Organization (WCO), <http://www.wcoomd.org/home.htm>

The World Factbook, CIA, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

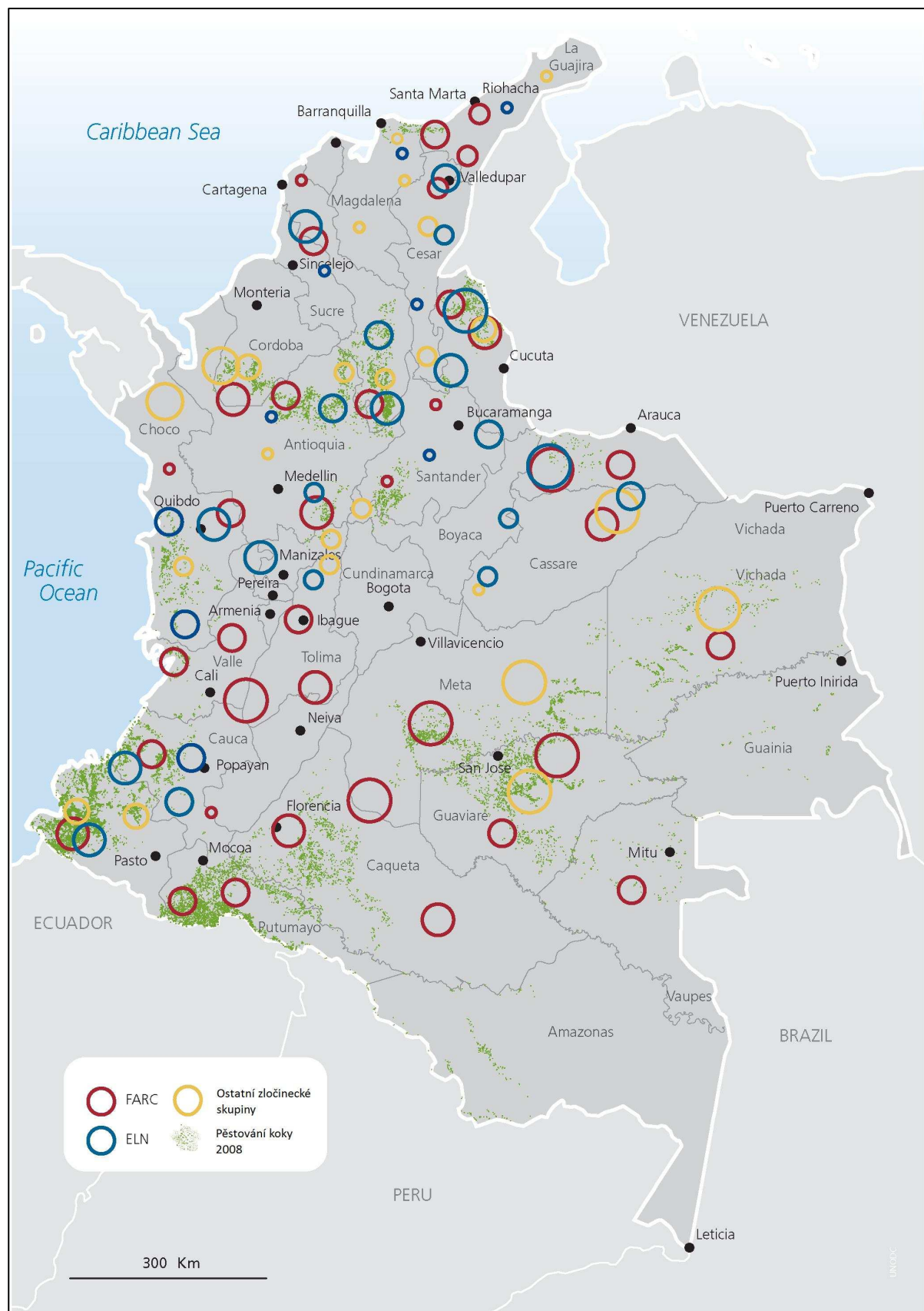
U.S. Drug Enforcement Administration (DEA), <http://www.justice.gov/dea/index.htm>

Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest,
<http://www.webmapy.cz/app/czechinvest/img0/europe/evropa.gif>

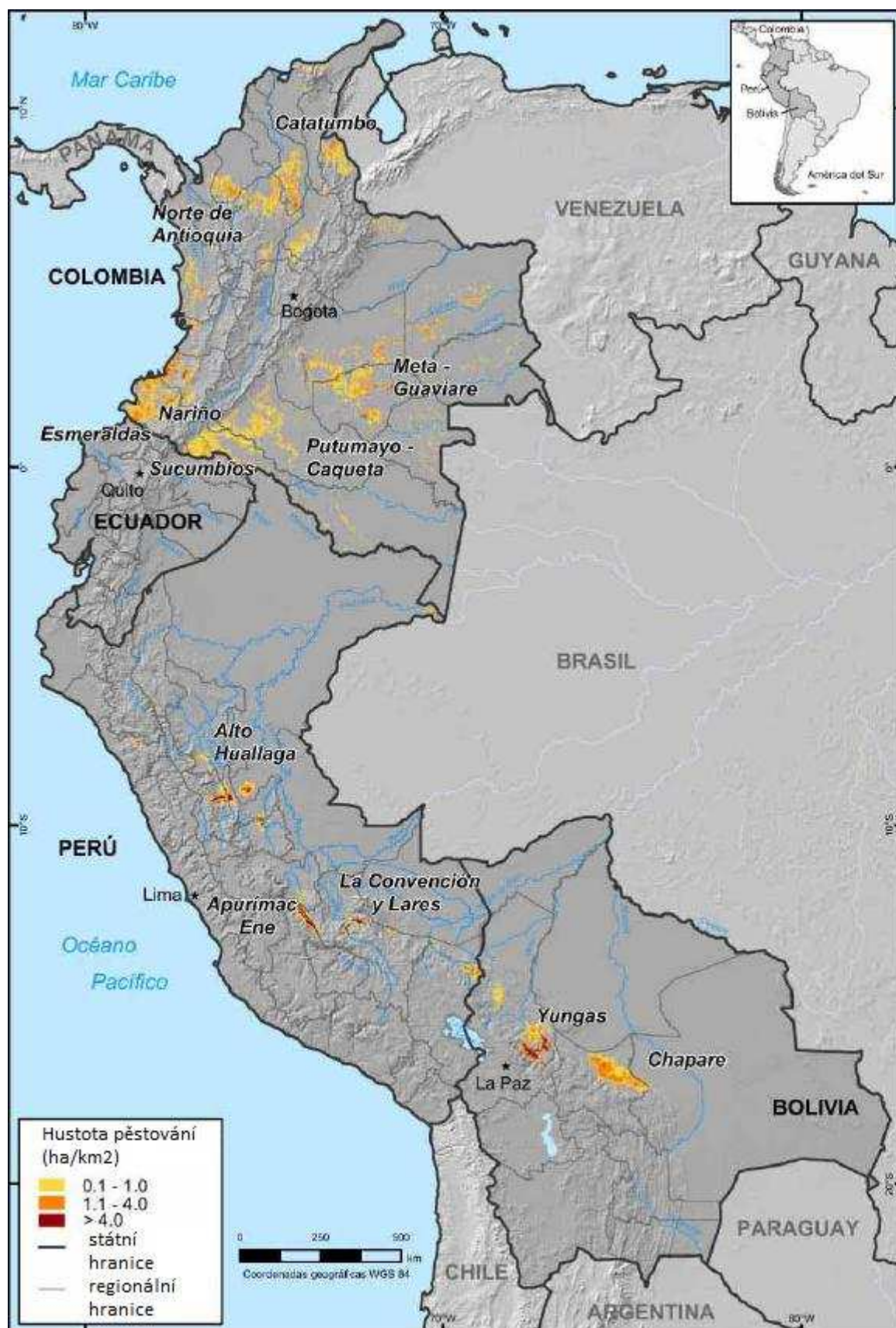
PŘÍLOHY

Příloha 1: Pěstování koky a zločinecké skupiny v Kolumbii, 2008

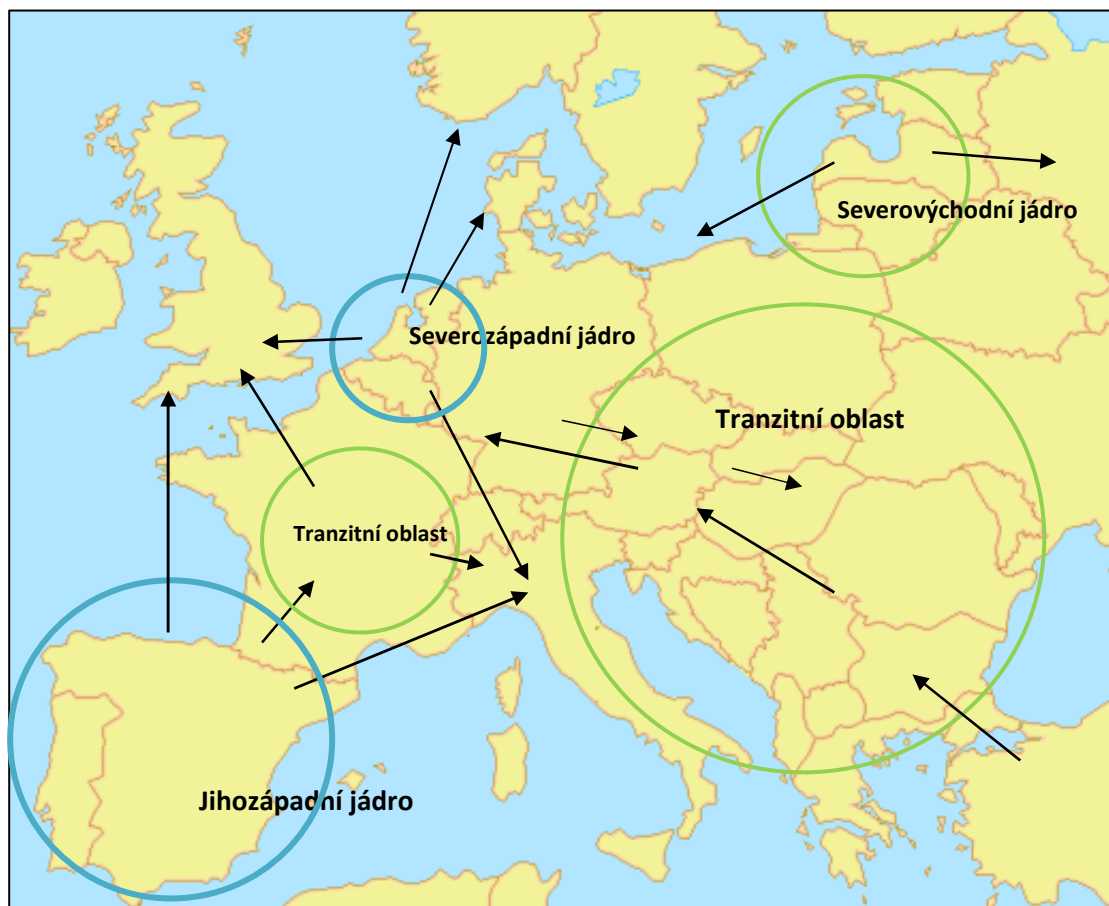
Zdroj: upraveno, UNODC (2010): The globalization of crime: a transnational organized crime threat assessment.

Příloha 2: Oblasti pěstování koky v Andském regionu, 2009

Zdroj: upraveno, Bolivia Coca Survey 2010

Příloha 3: Schéma distribuce kokainu v Evropě

Zdroj: vlastní zpracování, <http://www.webmapy.cz/app/czechinvest/img0/europe/evropa.gif>

Příloha 4: Rozhovor s Daliborem Muszelou, radou 1. odboru pro kokain NPC SKPV Policie České republiky, Praha, 16. 8. 2011, rozhovor vedla Barbora Holinková

Co je náplní Vaší práce na půdě NPC PČR?

D. M.: Mou specializací je obchod s kokainem a africké zločinecké struktury. Co se týče naší činnosti, z 90 % se snažíme zabránit dovozu kokainu na území České republiky. Sledujeme pouliční trhy a obchod s kokainem v ČR ve spolupráci s kolegy z kriminální policie z ostatních regionů ČR.

Jaké jsou vyzorované trendy?

D. M.: Obchod s kokainem stoupl o stovky procent oproti době před deseti lety. Od té doby zároveň klesla cena kokainu. Před deseti lety byla cena 1 g kokainu kolem 3 000 Kč, v té době byla životní úroveň v ČR daleko nižší, než je teď. Dnes se cena kokainu dostala na 1 200 až 1 500 Kč/1 g, přičemž kvalita je daleko horší, mluvíme-li o pouličním prodeji. Ve velkoobchodním prodeji se dá kokain pořídít už za 1000 Kč/1 g s tím, že dotyčný musí koupit 20-30 g minimálně. Před šesti, sedmi lety jsem prorokoval, že se cena kokainu dostane na cenu pervitinu, stalo se tak. Naopak cena pervitinu se zvýšila, jelikož se zvedla cena vstupní suroviny efedrinu díky zrušení podniku Efedrinka. Dá se říct, že kokain vytlačuje pervitin a myslím tím hlavně případ Prahy. V Praze je hodně cizinců a hlavní cílovou skupinou jsou právě cizinci. Nicméně je zde velká skupina Čechů, kteří v kokainu utrací ohromné finanční prostředky.

Do jaké míry je ČR zasažena obchodem s kokainem (stále spíše tranzitní region, nebo už se jedná o cílovou oblast pro pašování kokainu)?

D. M.: ČR je do jisté míry tranzitní zemí, a to jak letecky tak osobní dopravou, zároveň je zemí cílovou. Některé zásilky tady zůstávají, jedná se o kilová množství, která se dají bezpečně rozprodat. Droga se v ČR prodává zejména cizincům, ti jsou zde na chvíli a odjedou. V nedávné době zde byl zadržen kurýr, který letěl z Jižní Ameriky, přes Prahu do Řecka. Jde o to, že pašeráci využívají složitosti letecké dopravy. Jsou schopni objet půl zeměkoule, aby dovezli kilogram kokainu. Před dvěma lety jsem dělal případ s náborem občanem ČR pro dovoz kokainu. Jelikož byl mladý (18 let), byl vyslán strašně složitou cestou, aby nevzbudil podezření. Z Brazílie ho poslali do Řecka, odtud do Dubaje, do Pákistánu, tam ho vyhostili, protože neměl vstupní vízum, poslali ho zpět do Dubaje, odtud odletěl do Turecka a z Turecka opět do Řecka. Na turecko-řeckých hranicích u něj celníci našli kokain. V současné době je v Turecku odsouzen na 6 let ve vězení. V dalším případě šlo o vzdělaného kurýra, zaměstnance banky, ten odletěl do Curychu, odtud do Bruselu, odtud do Madridu, pak do Chile, z Chile do Venezuely, odtud do Brazílie, odtud přes Švýcarsko do Amsterdamu. Pokud by ho někdo sledoval, ztratí přehled. Tuto skupinu, sice ne celou, jsme pochytali, jelikož spolupracujeme se zahraničními kolegy. V současné době registrujeme 30-40 zadržených Čechů v zemích Jižní Ameriky, od Kuby až po Chile. Přičemž jde o poměrně vysoké tresty.

Jak si obchodníci vybírají kurýry?

D. M.: Zaprvé si vybírají ze sociálně slabých vrstev, za druhé ti lidé nesmí být moc chytrí, protože kdo je moc chytrý, moc přemýšlí a je to velké riziko. Třetí věc je ta, že oni shánějí někoho prověřeného. Člověk, který kurýry přivede, za ně nese odpovědnost. Ptal jsem se polykačů, jak to vlastně dělají. Byl jsem poučený, že kontejnery mají zhruba 10 g, průměr 1,5 cm, na délku 8 cm. Polykat to je docela problém, už kvůli dávivému reflexu. Proto si to například nacvičují tím, že polykají celé hrozno, kontejnery si pomazávají vazelinou, Afričani používají různé kaše atd. Nemluvím o tom, jak to dostat ven. Někdy to trvá až dva dny. Polykači po celou dobu trasy nesmí pít ani jíst. Užívají prášky na zpomalení trávení. Většinou se napolyká mezi 0,5-1 kg drogy, což odpovídá 100 kontejnerům. Droga se pašuje také v análním otvoru, kam se vejde 100 - 200 gramů. Setkali jsme se s případem, kdy jedna žena vezla z Venezuely půl kg kokainu ve vagině. Pak se droga pašuje na těle upoutaná pomocí různých pásků a v kufrech. Máme případ, kdy občan ČR, který je v současnosti zadržen v Bolívii, vezl v kufru 34 kg kokainu. Tito lidé za to dostávají na naše peníze 20 - 100 000 Kč.

Můžete jmenovat úspěšné akce NPC ČR v boji proti kokainu?

D. M.: Netroufám si říct, do jaké míry jsme úspěšní v záchytech kokainu, tak do 5 %. Samozřejmě se jedná o odhad, protože přesně nevíme, jaké množství kokainu projde Českou republikou. K poslední akci došlo tento pátek, ale nechtěl bych o ní ještě mluvit. Posledním případem z dubna tohoto roku, o kterém se vysílalo i v televizi, byl případ s názvem „CARACAS“. Šlo o skupinu lidí, kteří dováželi kokain ze zemí Jižní Ameriky do Nizozemska. Na tom jsme pracovali rok a podařilo se nám zadržet množství kokainu. Zadrželi jsme jednoho z organizátorů, který byl spolujednatel obchodu v centru Prahy. Kromě toho, že zajišťoval dovoz z Jižní Ameriky, také sám z Holandska dovážel kokain. V tomto případě byl rozprodáván 50% vysoce kvalitní kokain hlavně místní smetánce.

Jaké je rozšíření kokainu v ČR ve srovnání s ostatními drogami?

D. M.: V Praze se hodně obchoduje se subutexem, což je náhražka za heroin. Dále je zde hodně pervitinu a kokainu. Jaký je mezitím poměr to v současné době nedokážu posoudit. To vyplývá ze statistik. Ty mimo jiné pracují i s počtem lidí v léčebnách. Nicméně lidí, kteří se léčí na závislosti s kokainem, těch moc není. Bohatší lidé si kupují radši kokain, do jisté míry kokain slouží ke zlepšování image, je to pro ně čistá droga. Lidé, kteří berou pervitin, považují za špíny, co si na drogu musí nakrást. Obecně kokain prodáváný na ulici má nízkou kvalitu. Kvalitnější kokain je pak záležitostí uzavřené společnosti.

Jaké jsou trasy pašování kokainu?

D. M.: Největší zásilky se zaměřují na přístavy a menší zásilky se vozí pomocí mul, což jsou kurýři, přes leteckou dopravu. Vstupní branou kokainu do Evropy je Španělsko. Žije tam velká komunita Kolumbijců. A v menší míře Portugalsko. Další lodní doprava je soustředěna na Holandsko. Lodní zásilky míří i do Velké Británie, nicméně tím, že se jedná o ostrov, tamní úřady si ho dostatečně chrání. Holandsko se díky svému postojí stalo velkým trhem drog, nemyslím jenom marihuany, ale i kokainu. Ze Španělska a Holandska se kokain pašuje dál do Evropy. Kokain se pašuje přes holandské letiště Schiphol nebo madridské či bruselské letiště. Zatížená jsou i švýcarská letiště, ať už je to Bern nebo Curych. Tam se kokain dostává jak z J Ameriky, tak přes Afriku. Africká trasa do Evropy je v současné době jedna z nejvíce sledovaných i nejvíce zajímavých. Je to o tom, že lidé, kteří stojí za obchodem s kokainem, si hledají stále nová a nová místa. Je logické, že náklad odbavený v J Americe, co směřuje do Antverp nebo Rotterdamu je první na ráně. Zatímco když to jde oklikou přes Atény nebo polské přístavy, není to tak nápadné. Je to sice nákladnější, ale pořád se vyplatí do toho investovat peníze. V ČR se nejvíce setkáváme s pašováním přes leteckou dopravu. V menší míře se setkáváme s dovozem kokainu pomocí vozidel z oblastí, kam byl kokain dovezen loděmi.

S jakými způsoby maskování kokainu jste se setkal?

Osobně jsem byl s belgickými kolegy z protidrogového v Antverpách v přístavu a můžu říct, že vyložit loď, kde je nějakých 1000 kontejnerů, např. pro 30 kg kokainu je tak nákladné, že by se to ani nevyplatilo. Pro mě to byla neskutečná nákladní loď, myslel jsem, že je to Titanic. Tudíž jim se to vyplatí. Zase platí, že těmi loděmi se vozí pouze větší množství, aby se to vyplatilo. Zásilky, kde jde o půl tuny, 1 nebo 2 tuny, tam už si to gangy organizují sami a tam jde kolikrát o život. Kokain se např. polymeruje a jde z něj vyrobit celý kufr, nebo se jím napustí oblečení.

Jaké národnosti či zločinecké skupiny jsou na území ČR zapojeny do obchodu s kokainem?

D. M.: Co se týká českých dovozců, z 99 % za touto trestnou činností stojí Afričané. Jedná se o Araby z Alžíru nebo Tunisu, tak o Afričany ze Západní Afriky, Kamerunci, z Ghany apod. Nicméně nejvíce Nigerijci, kterých je tu poměrně hodně. S tím souvisí naše přistěhovatelská politika. Donedávna tady nebyl problém získat pobyt, ať už tím, že si Afričani brali za manželky Češky. Na rozdíl od Ameriky nebo Británie, kde se to kontroluje do hloubky, u nás se to moc neřešilo, zda spolu žijí apod. Z toho si dělali někteří lidé byznys, že organizovali svatby Češek a většinou Nigerijců. Přes Nigérii a další africké země k nám putuje velké množství kokainu, je to dáno velkou korupcí. Kokain je možné převést po celé Africe. Já sám jsem byl pracovníkem ve Sierra Leone, kde nám šéf protidrogové policie vysvětloval, že není problém dovézt tunu kokainu, ať už v leteckém nákladu nebo lodí a následná

redistribuce po Africe už je snadná, samozřejmě úplatky dělají své. Říkal, že není problém najmout 500-600 lidí, aby to jako polykači provezli do Evropy. Hlavně do Švýcarska a Francie, které mají přímé letecké spojení se Západní Afrikou. Kokain zde prodávají Češi a Balkánci, ti fungují na principu rodinných klanů na rozdíl od Afričanů. Nigerijci dokonce z 50 % kontrolují obchod s kokainem v Brazílii. Vůbec jejich globální působnost souvisí s jejich mentalitou.

Můžete ve zkratce popsat evropskou spolupráci?

Spolupráce se sousedními státy je na velmi dobré úrovni, např. ze strany Holandska nebo Belgie, tam už cítíme jakýsi pracovní přetlak. Když se pracuje na nějakém mezinárodním případě, v rámci EU je možné vytvářet pracovní skupiny, kooperovat, vzájemně se navštěvovat, vyměňovat informace. Přičemž na základě Mezinárodní úmluvy můžeme stíhat příslušníky jakýchkoliv národností kdekoli ve světě. V případě dovozu do Česka tak hrozí pachateli 10-18 let vězení. V současné době se zaměřujeme především na zabránění dovozu kokainu do ČR a myslím, že se nám daří.

Děkuji Vám za rozhovor ●